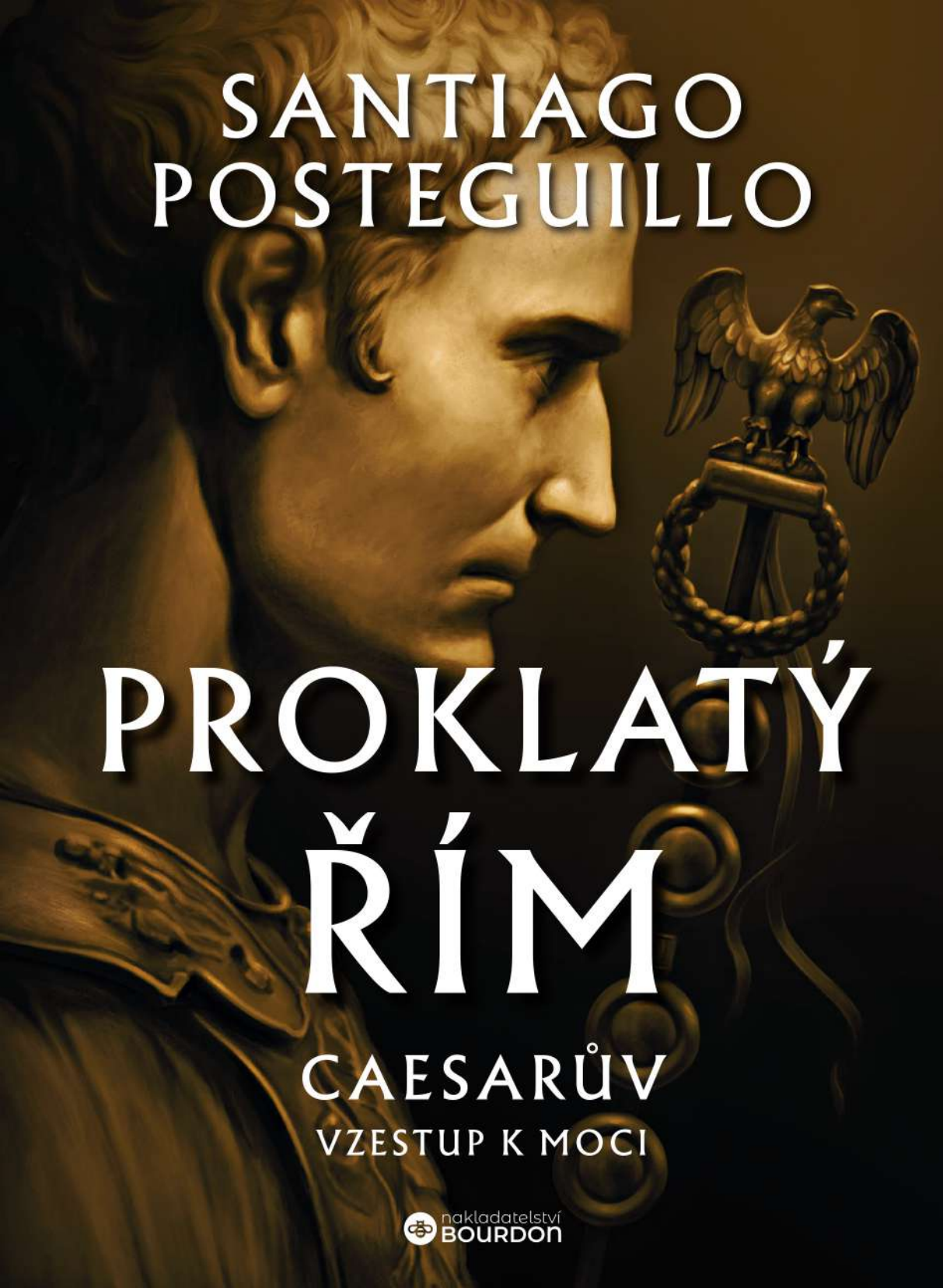

SANTIAGO
POSTEGUILLO

PROKLATÝ
ŘÍM

CAESARŮV
VZESTUP K MOCI

nakladatelství
BOURDON

PROKLATÝ ŘÍM

CAESARŮV
VZESTUP K MOCI

SANTIAGO
POSTEGUILLO

PROKLATÝ
ŘÍM

CAESARŮV
VZESTUP K MOCI

nakladatelství
BOURDON

ROMA SOY YO

Copyright © Santiago Posteguillo, 2023

České vydání © Bourdon, 2025

Překlad © Anna Tkáčová

Původní obálka © Penguin Random House Grupo Editorial / Anna
Puig

Ilustrace na obálku © Vero Navarro

Fotografie na obálku © Jeosm

Obrazové přílohy © Ricardo Sánchez

ISBN: 978-80-7611-325-1

*

MÉ MATĚ,

REQUIESCAT IN PACE IN AETERNUM

*

*

MEN AT SOMETIME ARE MASTERS OF THEIR FATES.

NĚKDY JSOU LIDÉ PÁNY SVÉHO OSUDU.

W. SHAKESPEARE: *JULIUS CAESAR*,

1. JEDNÁNÍ, 2. SCÉNA

*

DRAMATIS PERSONAE

*

Iulius Caesar (Gaius Iulius Caesar): advokát, vojenský tribun a senátor

Rodina Iulia Caesara

Acia: dcera Iulie Minor a Acia Balba

Aurelia: matka Iulia Caesara

Calpurnia: třetí Caesarova manželka, dcera Lucia Calpurnia Pisona

Cornelia: první manželka Iulia Caesara

Cotta (Aurelius Cotta): strýc Iulia Caesara z matčiny strany

Iulia: dcera Iulia Caesara a Cornelia

Iulia Maior: sestra Iulia Caesara

Iulia Minor: sestra Iulia Caesara

Pompeia: druhá manželka Iulia Caesara, Sullova vnučka

Vůdčí představitelé státu a senátoři optimáti

Bibulus (Marcus Calpurnius Bibulus): senátor, Catonův zeť

Cato (Marcus Porcius Cato): senátor, potomek Catona Staršího,

Ciceronův příbuzný, Serviliin nevlastní bratr

Catullus (Quintus Lutatius Catullus): bývalý konzul, významný senátor

Celer (Quintus Caecilius Metellus Celer): *praetor*

Cicero (Marcus Tullius Cicero): advokát a senátor, vůdčí představitel optimátů

Gabinus (Aulus Gabinius): tribun lidu, iniciátor *lex Gabinia*

Lucius Calpurnius Piso: Pompeiův důvěryhodný muž, Calpurniin otec

Manilius (Gaius Manilius): tribun lidu, iniciátor *lex Manilia*

Metellus Pius (Quintus Caecilius Metellus Pius): bývalý vůdčí představitel optimátů

Pompeius (Gnaeus Pompeius): senátor a vůdčí představitel vzešlý z optimátů

Rabirius: senátor zapletený do Saturninovy smrti

Silanus (Decimus Iunius Silanus): druhý Serviliin manžel, Brutův nevlastní otec

Vůdčí představitelé státu a senátoři populárové

Crassus (Marcus Licinius Crassus): senátor veterán, nejbohatší Říman

Labienus (Titus Labienus): osobní Caesarův přítel, vojenský tribun
Sertorius (Quintus Sertorius): vůdčí osobnost populárů, důvěryhodný muž Gaia Maria

Další vůdčí představitelé a římsí senátoři

Autronius Petus (Publius Autronius Petus): senátor a konzul z Catilinova okruhu

Catilina (Lucius Sergius Catilina): senátor, bývalý Sullův spojenec

Cornelius Sulla (Publius Cornelius Sulla): synovec diktátora Sully, senátor a konzul z Catilinova okruhu

Hybrida (Gaius Antonius Hybrida): hašteřivý bývalý vládce Řecka

Isauricus (Publius Servilius Isauricus): bývalý konzul, veterán konzervativního ražení, ale nezávislý

Laentullus Sura (Publius Cornelius Laentullus Sura): senátor a konzul, Catilinův přívrženeček

Manlius (Gaius Manlius): bývalý Sullův centurio, velitel Catilinových jednotek

Vůdčí vojenští představitelé v Hispánii

Afranius (Lucius Afranius): Pompeiův důstojník ve Valencii

Balbus (Lucius Cornelius Balbus): Hispánec, prostředník v jednání s Římem

Gaius Antistius Vetus: *propraetor* v Zadní Hispánii (Hispania Ulterior)

Herennius: Sertoriův důstojník

Hirtuleius: Sertoriův důstojník

Marcus Perpenna: Sertoriův důstojník

Vojenští vůdčí představitelé v Galiích

Aurunculus Cotta (Lucius Aurunculus Cotta): legát

Divico: vůdčí představitel Helvetiů

Nameius: jeden z důvěryhodných Diviconových mužů

Publius Licinius Crassus: syn senátora Crassa a Tertully, v čele *turmae* neboli jezdců

Sabinus: legát

Veruclecius: jeden z Diviconových důvěryhodných mužů

Vůdčí představitelé povstání otroků

Castus: keltský gladiátor

Crixus: galský gladiátor

Gaius Claudius Glaber: *praetor*

Gannicus: keltský gladiátor

Idalia: Batiatova otrokyně

Laentullus Batiatus: *lanista*, učitel gladiátorů ve škole pro gladiátory v Capui

Oenomaus: galský gladiátor

Spartakus: thrácký gladiátor

Vůdčí představitelé v Egyptě

Aristarchos: starý knihovník alexandrijské knihovny

Arsinoé: dcera Ptolemaia XII., nevlastní Kleopatřina sestra

Bereniké: dcera Ptolemaia XII., nevlastní Kleopatřina sestra

Kleopatra: dcera Ptolemaia XII. a jeho oblíbenkyně Nefertari

Filostratos: Kleopatřin vychovatel

Nefertari: Kleopatřina matka

Potheinós: eunuch a hlavní rádce na dvoře Ptolemaia XII.

Ptolemaios XII.: faraon, král Horního i Dolního Egypta, Kleopatřin otec

Další osoby

Apollónios: řecký učitel rétoriky na ostrově Rhodos

Arsakés: král Kavkazské Ibérie

Brutus (Marcus Iunius Brutus): Catonův synovec, syn Servilie a jejího prvního manžela, Marca Iunia Bruta

Burebista: dhácký vůdčí představitel

Catullus (Gaius Valerius Catullus): básník

Gaius Volcacijs Tullus: centurio

Clodius (Publius Clodius Pulcher): bývalý voják

Démétrios: vůdce pirátů

Fidias: lékař iuliovské rodiny

Fraatés III.: král parthské říše

Geminus: Pompeiův přítel a nájemný vrah

Habra: otrokyně v iuliovské rodině

Hyrkanos: judský král

Mithridatés VI.: pontský král, zuřivý odpůrce Říma na východě

Mutia Tertia: Pompeiova třetí manželka

Oroeses: král Kavkazské Albánie

Servilia: Catonova nevlastní sestra, Brutova matka, Caesarova milenka

A další senátoři, tribunové, konzulové, otroci a otrokyně, *atrienses*, legionáři, římsí a pontští důstojníci, lékaři, anonymní římsí občané atd.

PRINCIPIUM

BITVA U BIBRACTE

*

Střed Galie
Vršek v blízkosti pevnosti Bibracte¹
Roku 58 před Kristem

Zadní voj římského vojska

„Prokonzule, je třeba se stáhnout!“ utrhl se na Caesara mladý Publius Licinius Crassus. „Ke všem bohům, vždyť nás nepřítel obklíčí!“

Caesar naslouchal Crassovu synovi, který na něj křičel přesně to, o čem sám věděl, že je třeba učinit. Nicméně s příkazem k ústupu otálel. Probíhaly dvě bitvy. Ta, kterou všichni viděli, a ta, již cítil ve svém nitru. Cítil, že křeč se blíží, a věděl, že své tělo může ovládnout pouze, zachová-li absolutní klid, jak mu doporučili lékaři.

Vnější bitva začala dobře. Dvě první řady veteránů tlačily Helvetie a jejich spojence k jejich táboru, ale kontingent válečníků dalších kmenů z nepřátelského zadního voje, jako byli Bojové a Tulingové, obklíčil bitevní frontu a svíral legie na pravém křídle.

Caesar viděl svého druhého velitele Tita Labiena stoupat na vršek pro pokyny, jak se stáhnout a vzdálit z bitevního pole, které se pomalu stávalo pastí.

Jakmile Publius Licinius Crassus zjistil, že se blíží Labienus, ustoupil stranou. Choval naději, že legát veterán, a navíc nejlepší prokonzulův přítel přivede Caesara k rozumu.

Titus Labienus též považoval řízený ústup za nejlepší řešení, strávil ale s Caesarem už mnoho let a sdílel s ním takové množství nevídaných vyhrocených situací, že se samozřejmostí očekával, zda jeho přítel cosi obratně zosnuje. Nepřipadala pro něj do úvahy jiná možnost než zůstat s Caesarem až do konce. Jenže pokud se nyní nestáhnou, konec se zdá být nevyhnutelný.

„Ti zlosyni nám zatápějí,“ podotkl. „Je potřeba ustoupit. Nemůžeme bojovat na dvou frontách zároveň.“

¹ Lokalita na vrcholu hory Beuvray ve francouzském Burgundsku, přestože o přesném umístění se stále vedou debaty.

Caesarovi se navzdory mezní situaci podařilo se uklidnit a zabránit tomu, aby jeho tělo zachvátily křeče. Díval se střídavě dopředu, k jádru bitvy, a k pravému křídlu. Bez řeči si přejel rukou po bradě. Měl šest legií. Čtyři zkušené – VII, VIII, IX a X – zadržely postup Helvetiů uprostřed nížiny. Má v rezervě ještě další dvě – XI a XII –, ty však byly teprve nedávno naverbované a postrádají jakékoli bojové zkušenosti. Mohl by je použít ve snaze zadržet útok Bojů a Tulingů. Caesar však těmto jednotkám nedůvěřoval. Zatím ne. Ne proti rozběsněným Galům, které už několik dní pronásleduje a neúnavně stíhá a kteří se nyní proti němu prudce a zuřivě obrátili, a když v jeho strategii objevili slabé místo, už viděli vítězství ve svých rukou. Postavit proti tak nabuzeným a ve válce zkušeným Keltům dvě čerstvě naverbované legie by bylo podobné, jako postavit ovce proti vlčí smečce. Ne. V tomto okamžiku legie XI a XII slouží pouze k tomu, aby budily zdání větší síly, než jakou má ve skutečnosti k dispozici, nebo k tomu, aby hlídaly výstroj a chránily nosiče vody. Na bitevním poli však neobstojí. Možná později, ale bude nějaké později, pokud se nyní nestáhnou?

Labienus vytušil, co se Caesarovi honí hlavou, a podpořil jeho myšlenky:

„Ne, nemyslím, že by záložní legie obstály a zastavily Boje a Tulingy.“ Vtom se odmlčel. Už se ale neodvážil opakovat návrh na ústup.

„Třetí řada veteránů do bitvy ještě nezasáhla,“ prolomil Caesar dlouhé ticho.

Labienus a Crassus se na sebe podívali. Legie bojovaly ve třech řadách. Třetí řadu tvořili nejzkušenější muži, za běžných okolností vyhrazení pro závěr bitvy. Dvě první linie zahájily přímý boj s Helvetii v bitevním čele. Je pravda, že třetí řada dosud nebojovala.

„Ne, ještě do boje nezasáhla,“ potvrdil Labienus, aniž chápal, co jeho přítel zamýšlí.

„A co když namísto ústupu udržíme první a druhou řadu legií veteránů v boji proti Helvetiům k jejich zadržení a třetí linie se přeskupí, aby zaštitila pravé křídlo a střetla se s Boji a Tulingy?“ zeptal se Caesar.

Mladý Crassus to považoval za čiré šílenství.

Labienus pochopil, že Caesarovi skutečně záleží na jeho názoru:

„To nás donutí bojovat na dvou frontách bez třetí bitevní linie,“ rozhodl návrh, aniž zaváhal. „Dvě linie proti Helvetiům a pouze jedna proti Bojům a Tulingům, a to bez možnosti vystřídání v bitvě.“

„Jde ale o linii složenou z veteránů,“ opáčil Caesar a špička jeho jazyka zůstávala na horním rtu. „Bojovali se mnou v Hispánii proti Lusitáncům a dovedl jsem je k vítězství. Věř mi,“ dodal v nárazce na tažení, kterého se v nedávné minulosti účastnili zejména legionáři z legie X.

Labienus místo odpovědi několikrát máchl rukou, ale mlčel.

„Legie nikdy nebojovaly na dvou frontách najednou,“ pronesl nakonec, obočí zdvižené, ústa pootevřená, v ruce meč, po jehož kovovém ostrí po kapkách stékala nepřátelská krev. „Chci říci, že žádné římské vojsko nikdy nebojovalo na dvou frontách naráz. Ani ty jsi tak v Lusitánii nebojoval. Konzul nebo prokonzul v podobné situaci vždycky nařídil ústup.“ Přejel si rukou po čele a přitom pozoroval bitevní pole. „Neudělal to nikdy ani tvůj strýc Marius. V bitvě proti Teutonům u Aquae Sextiae se hodně staral o to, aby měl jedinou frontu...“ Zhluboka povzdychl a rozhlédl se kolem. „Římské legie nikdy nebojovaly na dvou bitevních frontách zároveň,“ zopakoval na závěr.

„Že se něco nikdy neuskutečnilo, neznamená, že to uskutečnit nejde,“ oponoval Caesar.

Publius Licinius Crassus chtěl promluvit, ale Labienus zdvihl levou ruku a mladý důstojník se ovládl.

Caesar toho využil, aby všechno náruživě vysvětlil:

„Helvetiové, Bojové, Tulingové a všichni jejich spojenci teď zuřivě bojují, protože jsou přesvědčeni, že když nás obklíčili na pravém křídle, zachováme se tak, jako se římské legie v takové situaci chovají vždycky. Když jim ale ukážeme, že neustoupíme, uvidíme, jak dlouho jim tato obnovená chuť bojovat vydrží. Pokud odoláme a budeme bojovat na dvou frontách zároveň, jejich nadšení vyprchá a... zvítězíme.“

Labienus vsunul meč do pochvy a chytil se za šíji. Mladý Crassus kroutil hlavou a hleděl k zemi.

„Jsi se mnou, Tite?“ zeptal se Caesar svého druhého velitele a zároveň nejlepšího přítele.

Labienus mu upřeně pohlédl do očí:

„Jsi blázen.“

Caesar se usmál. Jeho přítel neřekl „ne“. Zlobil se, ale neřekl „ne“.

„Že jsem blázen...?“ odpověděl. „To už přece víš dlouho.“

Labienus svěsil ramena.

„Pokud třetí linie veteránů nevydrží, Galové nás pobijí,“ namítl.

„Věřím, že odolají,“ prohlásil Caesar se slepou vírou ve své legionáře. Podíval se na bitevní pole a opakoval: „Odolají... dnes určitě odolají – budeš-li jim velet ty, Tite. Vezmi si s sebou všechny legionáře legie X. Jsou nejlepší.“

Labienus znehybněl s očima upřenýma na Caesara. Ten se k němu obrátil:

„Vydržíš na pravém křídle s třetí linií veteránů, Tite?“

Labienus se zhluboka nadechl, dlouze vydechl a odpověděl s naprostou rozhodností:

„Je-li to tvůj rozkaz... odolám.“

„I když si myslíš, že se mýlím?“

„I kdybych věřil, že je rozumné ustoupit, uposlechnu tvůj rozkaz a na pravém křídle vydržím,“ ubezpečil znovu Caesara Labienus. „Ale jestli nás pozabíjejí, počkám na tebe v Hádu, abych tě hodně silně udeřil.“

„Jestli vás pozabíjejí, brzy tě budu následovat do podsvětí i já a bude-me tam pak pokračovat v našem rozhovoru!“ zvolal Caesar a zvučně se zasmál, aby uvolnil své nervové napětí a zároveň na své spolubojovníky zapůsobil nevšední silou.

Šlo však o sílu vzešlou z inteligence, nebo ze šílenství?

„Zatímco ty zadržíš Tulingy a Boje,“ vrátil se Caesar k bojovým pokynům, „já zadržím Helvetie v bitevním jádru s prvními dvěma řadami veteránů. Ty v boji nezaváháš, já také ne. To je dobrý plán. Co může selhat?“

Labienus přikývl a následován mladým Crassem beze slova odešel předat pokyny zbytku legátů a desítkám vojenských tribunů, kteří se již chystali zorganizovat rychlý ústup.

„Je to šílenství,“ pronesl Crassus tiše směrem k Labienovi.

„Je to šílenství,“ připustil Labienus, „ale také rozkaz římského prokonzula.“

„Všichni míříme do pekla.“

„V tom máš pravdu,“ připustil Labienus, spěchaje bez zastavení. „Tam jdeme. Do pekla. Nebo jak jednou před lety řekl Caesar v Efesu: ‚Všichni směřujeme ke smrti.‘“ Rozesmál se. Ještě uprostřed pronikavého smíchu Crassus pochopil, že druhý velitel prokonzulského vojska přemístěného do srdce Galie má v plánu ona slova naplnit.

Daleko od nich a obklopen tribuny se Caesar snažil předat rozkazy, aby pouze se dvěma řadami veteránů zadrželi Helvetie, hlavní část nepřátel. „Co může selhat?“ opakoval si. V tom okamžiku znovu pocítil, že se křeče vrací. Silněji, naléhavěji, nekontrolovatelně, bez varování...

PROOEMIUM

*

Řím²

Roku 76 před Kristem, 18 let před bitvou u Bibracte

Řím byl rozdělen na dva neslučitelné tábory. Na populáry, obhájce lidu, kam patřil i Iulius Caesar, a optimáty, zahnížděné se svými výsadami ve svém bohatství. Ti se bránili jakémukoli spravedlivějšímu dělení práv, peněz nebo půdy.

Iulius Caesar navzdory svému mládí vstoupil již ve svých třidvaceti letech ve známost jako neúnavný bojovník za spravedlivější Řím. Odvážil se vést soud proti samotnému Dolabellovi, jednomu z nejvíce zkorumpovaných senátorů. Soud však skončil nepokoji, které propukly po celém městě.

Po zmatcích a roztržkách se senátem a senátorem Gnaem Pompeiem, novým vůdcem konzervativní strany, se Caesar zavázal odejít z Říma do exilu.

Pompeius naproti tomu soud opustil a připojil se k Metellovi, nové hlavě optimátů, aby s ním bojoval v přední Hispánii proti Quintu Sertoriovi, druhému veliteli vojsk legendárního vůdce populárů Gaia Maria.

Zatímco senátorský Řím se chystal čelit hispánské výzvě, kterou optimāti nemohli nechat bez odpovědi, rok po soudu s Dolabellou se Caesar nakonec nalodil na plavidlo, které ho odveze na vzdálený východ, až na ostrov Rhodos, do nuceného exilu, z něhož Caesar neviděl žádné východisko. S obrovskou lítostí se vzdaloval Římu, kde se narodil a kde zanechal své blízké, a vnořil se do nebezpečných mořských vod, jež v těch dobách Římané zdaleka neměli pod kontrolou.

² Viz mapa „římské oblasti Itálie“ na str. 678

LIBER PRIMUS
MOŘE BEZ ZÁKONA

*

CAESAROVO VYHNANSTVÍ

**Pobřeží Kilikie, Mare Internum³
Roku 75 před Kristem**

Obchodní loď naložila zboží v Athénách a brázdila pobřeží Kilikie se záměrem přistát v dalším přístavu, buď v Efesu, nebo v Miletu. Předtím zanechá Caesara a Labiena na Rhodu, poté bude pokračovat směrem do Alexandrie.

Všechno probíhalo dobře.

Až příliš dobře.

Caesar cítil na tváři mořskou brízu, zatímco si v hlavě probíral poslední události, které před svým odjezdem prožil v Římě: v Pompeiově nepřítomnosti se odvážil ujmout role žalobce při dalším soudu, tentokrát proti Gaiu Antoniovovi, jenž byl pro svou krutost znám jako *Hybrida*, napůl člověk a napůl divoké zvíře. Vedle Dolabelly byl druhým nejvěrnějším důstojníkem diktátora Sully. Caesar zastupoval obyvatele Řecka, kteří Hybridu zažili v roli vládce.

**Řím, Semproniova basilika
O několik měsíců dříve, roku 76 před Kristem**

„Zohavení,“ prohlásil Caesar. Nezvyšil hlas, nemáchal rukama, svou tvář nepoznamenal žádnou výhrůžnou grimasou. Zrůdnosti, které popisoval, hovořily samy za sebe. „Gaius Antonius nařídil useknout paže a nohy či rozčtvrtit každého, kdo se postavil jeho krutostem. S tím se však nespokojil. K těmto zločinům přidal neustálé drancování chrámů a posvátných míst. Ani se přitom nevymluvil, že peníze shromažďuje ve jménu římského státu na tažení proti Mithridatovi, zapřísáhlému nepříteli Říma na východě. Šlo o pouhou soukromou snahu žalovaného Gaia Antonia...“ – uvolnil se, aby mohl vyslovit přezdívkou žalovaného – „Hybridy nakupit obrovské jmění, aniž mu záleželo na tom, že je

³ Dnešní pobřeží Turecka, Středozemní moře.

tento majetek, od základů získaný nezákonně a zločinně, zdrojem cizí bolesti.“

Hybrida se díval na Caesara tímž způsobem, jakým na něj sotva před několika lety v tomtéž sále hleděl Dolabella, stejně nenávistně.

Marcus Terentius Varro Lucullus předsedal soudnímu tribunálu, znovu kontrolovanému optimáty, kteří nechtěli připustit, aby nějaký přívrženec populářů, ať už pocházel odkudkoli, dostal někoho z nich do vězení. Tím méně mladý advokát, jenž už měl být na cestě do exilu, jak se dohodl s Pompeiem, ale namísto toho se stal žalobcem v dalším soudním procesu. Na zločinech ani na krutostech nezáleželo. Pokud šlo o optimáty, měly všechny události, k nimž došlo, ospravedlnění. Hybridovi advokáti vskutku argumentovali tím, že násilí, jehož se žalovaný dopustil, bylo nevyhnutelné pro kontrolu nestálého Řecka v Sullově týlu v boji proti Mithridatovi a potřebné pro udržení zákonnosti a pořádku.

„Ale kam až je třeba v násilí v zájmu kontroly území zajít?“ argumentoval Caesar ve své závěrečné řeči. „Cožpak v krutosti neexistují žádné hranice?“

Chystal se pokračovat v obhajobě myšlenek řeckých občanů, které Gaius Antonius Hybrida zmrzačil, zavraždil a okradl, když náhle spatřil lidové tribuny, kteří se hrnuli do baziliky a rychlým krokem křížovali obrovský sál, až předstoupili před předsedu tribunálu.

Caesar pohlédl na Labiena, jenž na znamení překvapení pokrčil ramen. O několik vteřin později vstal Marcus Terentius Varro Lucullus ze své *cathedry* a obrátil se do sálu:

„Soudně stíhaný“ – předseda se v souvislosti s žalovaným vědomě vyhnul použití termínu *reus* – „se dovolával lidových tribunů a ti jeho výzvu vyslyšeli a tento soud napadli.“

Caesar se znovu tázavě podíval na Labiena, jenž pochopil jeho myšlenku: Nezrušil snad Sulla, diktátor a vůdce optimátů, právo veta lidových tribunů?

Bylo tomu tak. Sulla zrušil právo veta tribunů lidu při konání shromáždění, které měli pod kontrolou populárové, ale po letech důkladné politické čistky bylo nyní shromáždění pod železnou kontrolou strany optimátů, s tribuny již nakloněnými věci nejkonzervativnějších senátorů, kteří zapomněli, že shromáždění ve svém počátku mělo reprezentovat zájmy římského lidu. Soud napadli tito lidoví tribuni.

„Dnešního dopoledne, zatímco jsme byli v bazilice,“ vysvětlil předseda tribunálu, jakmile zaznamenal údiv žalobce a všech občanů přítomných soudu, „senát zrušil zablokování práva veta lidových tribunů. Ne v plném rozsahu, neboť nemohou vetovat senátorské zákony, ale připouští se, aby napadli soud... jako tento. A protože ho napadli a senát dnešním dnem uznává právní platnost usnesení, tento soud se následně zrušuje.“

Gaius Antonius Hybrida vyskočil, jako by byl poháněn neviditelnou pružinkou. Propukl v smích a členové tribunálu, všichni senátoři optimáti, jej obklopili, aby mu bouřlivě blahopřáli.

Caesar si pomaloučku sedl do *solia* vedle Labiena.

„Ani tě nenechají dokončit závěrečnou řeč,“ podotkl jeho přítel. „Je to jasné poselství: nenechají tě zasáhnout do žádného tribunálu, který by byl veden proti někomu z nich. V této republice neexistuje spravedlnost. Přinejmenším ne teď.“

Caesar přikývl.

„Musím odejít z Říma,“ připustil. „Žádnou jinou možnost už nemám. Zítřka za svítání si pronajmu loď.“

Pobřeží na jihu Kilikie, Mare Internum Roku 75 před Kristem

Cosi na obzoru náhle navrátilo Caesara do přítomnosti a k moři, které jej obklopovalo. Soud pustil z hlavy.

Začalo svítat a loď se nacházela přesně nad vrcholem malého ostrůvku Pharmaconesium⁴.

Labienus ještě odpočíval v kajutě v podpalubí.

Caesar si všiml, že kapitán obchodní lodi neklidně sleduje moře. Pohlédl tímž směrem a na obzoru rozeznal, že okraje ostrova obklopuje několik zlehka ponořených lodí, snad *liburny* nebo jiný druh lehkých plavidel. Hned se dověděl, proč jsou kapitán a posádka rychle pobíhající z jedné strany na druhou tak nervózní.

„Co se děje?“ zeptal se Labienus, kterého rámus námořníků probudil a právě vycházel na palubu.

Caesar šel rovnou k věci. V jediném slově bylo obsaženo všechno:

„Piráti.“

⁴ Dnešní řecký ostrov Farmakonisi v souostroví Dodekany.

II

*

POMPEIŮV POSTUP

*

Emporiae⁵, severovýchodní pobřeží Přední Hispánie Roku 76 před Kristem

Pompeius konečně dorazil do Emporiae⁶ na severovýchodě Hispánie.

Krátce po soudu s Dolabellou odešel se svým vojskem hledat Sertoria, ale potřeboval víc času, než senát předpokládal. Galie se znovu nacházela ve zbrani proti Římu a projít tímto nepřátelským územím bylo velmi nákladné. Jen pro začátek, pro překročení Alp bylo nutné vystavět novou dlážděnou cestu, ze zálohy tak překvapit Salye a pobít je. Salyové, keltský kmen blízky oblasti Massalie⁷, nedávno povstal v boji proti Římu.

„Tohle území nikdy nedobudeme,“ pronesl Pompeius, když po bitvě překračoval mrtvoly galských válečníků.

„Prokonzul má na mysli Galii?“ zeptal se Geminius, důvěrný Pompeiův přítel. Jeho původ byl temný a ještě temnější byly jeho vyzvědačské schopnosti, bylo-li potřeba někoho zavraždit. V ulicích Říma se skutečně proslýchalo, že v dobách nejtvrděších bojů mezi optimáty a populáry na příkaz samotného Pompeia zabil lidového tribuna Iunia Bruta.

„Ano, mám na mysli Galii,“ potvrdil prokonzul. „Je příliš rozlehlá, příliš nepřátelská a příliš vznětlivá. I Gaius Marius, kterého kromě jeho vrtochů populára a nenávisti k senátu uznávám pro jeho vojenské schopnosti, sotva dokázal zadržet vpády ze severu. Tenkrát to byli Teutoni, Kimbrové a Ambroni. Nyní Salyové. Zítra to může jakýkoli další válečnický kmen: Helvetiové, Bojové či kdokoli další. Mít pod kontrolou toto území je holé šílenství. Kdo se o to pokusí, je odsouzen k naprostému nezdaru.“

Geminius přikývl.

„Tulingové působí také hodně nepřátelsky,“ dodal.

„Také,“ dosvědčil Pompeius. „Bylo velkým štěstím, že jsme co nejrychleji unikli z této galské pasti. Zůstane-li zde někdo dlouho, všechny kmeny

⁵ Dnešní Ampurias v Katalánsku (katalánsky *Empúries*).

⁶ Viz mapka „Sertoriovy války“ na str. 679

⁷ Dnešní Marseille na jihu Francie (pozn. překl.).

neprátelské Římu ho obklíčí a zničí. Nějakému šílenci se to přihodí, uvidíš,“ pronesl věštecky.

Pompeiovo vojsko se vydalo na cestu, aby dosáhlo Hispánie a došlo do Emporiae, do místa daleko od nepřátelských galských kmenů. Prokonzul s *imperiem*, s pravomocemi vojenského velitele a s pověřením skoncovat se Sertoriovou vzpourou, tam, v oné dávné řecké, ale nyní již velmi romanizované kolonii, očekával zprávy z Říma a informace o svém kolegovi ve velení v oblasti Metellovi Piovi. A samozřejmě také zprávy o vzbouřených jednotkách.

Jeho osobní vyzvědač Geminus mu všechny informace obstarával.

Pompeius přijal Geminia sedě na terase sídla, které si zapůjčil od místního šlechtice v Emporiae. Místo bylo velmi příjemné: spousta slunce, dobré víno.

„Čím mám začít, prokonzule?“ zeptal se právě příchozí, zatímco popíjel pohár vína, který mu nabídl otrok, jenž se kvapem vzdálil, aby ctil absolutní soukromí tohoto rozhovoru.

„Metellem.“

Pompeius měl chuť se dozvědět o onom vůdci optimátů, který po tolika válečných letech nebyl schopen pokořit člověka, jenž byl pouhým druhým velitelem legendárního Gaia Maria. Ani Pompeius, ani senát, ani nikdo v Římě nechápal, jak může vzbouřený populár Sertorius tak dlouho odolávat v zapadlém koutě Hispánie bez ekonomických a lidských zdrojů přicházejících z Říma.

„Metellus je na jihu v Zadní Hispánii, i když ve skutečnosti kontroluje pouze část provincie Baetica,“ vysvětlil Geminus. „Zbytek Zadní Hispánie, a především Lusitánii má pod přímou kontrolou Hirtuleius, jeden ze Sertoriových podřízených.“

Pompeius souhlasně přikyvoval. Vždyť proto tady je, aby obnovil kontrolu nad celou Hispánií.

„A co víme o Sertoriovi?“ zeptal se prokonzul.

„Nachází se v srdci Keltiberie, ale o přesném místě nic nevíme. Zdá se, že se vyhýbá velkému přímému střetu a zamýšlí vést gerilovou válku, která Metellovy jednotky znepokojuje a zabraňuje tomu, aby získaly účinnou kontrolu nad zbytkem území.“

„Už tomu rozumím,“ připustil Pompeius. „Ale jen zčásti. Dosud nechápu, jak může tak účinně odolávat všem vojskům, která Řím vyslal. Kromě toho Metellus není v žádném případě neschopný, i když se nejví jako kdovíjaký vojenský génius. Pro Iova, něco nám tady uniká. Nechci vědět jen to, co už jsem věděl, když jsme odešli z Itálie. Chci víc informací, Geminie.“

Na znamení podřízenosti Geminus svěsil hlavu.

Geminia a Pompeia pojilo dlouholeté přátelství, upevněné vzájemnou

shovívavostí vůči násilí proti populárům a skutečností, že Pompeius přenechal Geminiovi Floru. Flora byla jedna z nejhezčích kurtizán, jakou kdy Řím pamatoval. Udržovala s Pompeiem velmi pevný vztah. Jelikož ale bylo zjevné, že mu nikdy nepřiřostla k srdci, jakmile se dozvěděl, že po ní Geminus touží, nezaváhal a postoupil mu ji. Asi tak, jako se daruje závodní kůň ze čtyřspřeží. Byl si jist, že vašeň, již jeho temný přítel cítil k této ženě, mu zajistí věrnost, které by jen těžko dosáhl pouhými penězi. A tak tomu bylo. Od té doby se Geminus stal pro Pompeia velmi užitečným, přestože někdy bylo nutné jej poněkud popohnat, jako se pohánějí zvířata.

„Vypátrám a zjistím víc o tom, co Sertorius vymyslel, aby tak dlouho vydržel odrážet Metellovy útoky a útoky jeho legionářů,“ odpověděl Geminus.

„A co víme o Římu?“ zeptal se Pompeius.

Senát ho požádal, aby zasáhl, jako poslední možné řešení situace v Hispánii. Již ho odměnili za vítězství poté, co porazil populáry na Sicílii a v Africe během nedávné občanské války mezi Mariem a Sullou. Na Sicílii zabil na útěku Gnaea Papiria, v Africe připravil o život Domitia Ahenobarba. Unikl mu Marcus Perpenna, který dosud setrval ve zbraní a přistál nejprve na Sardinii a nakonec stejně jako Hirtuleius skončil pod Sertoriovým velením v Hispánii. Teprve když se naplno projevila Metellova neschopnost donutit všechny ke kapitulaci, senát se skřípěním zubů ohnul zákony a znovu Pompeiovi udělil *imperium* a vojsko, které mělo uhasit Sertoriovu vzpouru. Pompeius si však všiml, že jeho velká úspěšnost v represích a účinnost v okamžiku, kdy bylo třeba skoncovat s vojsky populárů, probouzí v očích samotného senátu žárlivost a ostražitosť, aby snad nechtěl uchvátit veškerou moc pro sebe a přehlížet autoritu senátu nebo si senát zcela podrobit jako Sulla. Pompeius přijal vojenské velení a vydal se do Hispánie, aby otupil rostoucí opozici v senátu. Všechno chce svůj čas. Mít k dispozici aktuální zprávy z Říma je však klíčové.

„Tam zůstává všechno jako před naším odchodem, prokonzule,“ odpověděl Geminus. „Velmi pozorně sledují vývoj událostí zde v Hispánii. Kromě toho se zdá, že Mithridatés je nyní na východě v klidu. Ach, Scribonius Curio, jenž je pro tento rok konzulem, chce zřejmě následujícího roku vládnout v provincii Makedonie. Mí zvědové říkají, že plánuje uvést v chod tažení proti Moesiům a Dardanům na severu. Chce překročit Thrákii a rozšířit římskou nadvládu až k Dunaji.“

„Až k Dunaji?“ Zpráva upoutala Pompeiovu pozornost. „To se zdá být chytré. Je to oblast, kde lze římské impérium rozšířit mnohem jednodušeji než bojem proti Mithridatovi nebo Galům. Možná se Scriboniovi bude dařit.“

Nastalo krátké ticho.

„A co víme o Caesarovi? Slíbil mi, že odejde z Říma.“

„No...“

„Jaké no?“

„Ve skutečnosti se vrátil k soudu. Vede případ proti Gaiu Antoniu Hybridovi.“

Trvalo týdny, než zprávy dorazily z Říma, a Geminus tak ještě nevěděl, že soud byl zrušen a Caesar se konečně připravoval k odchodu do vyhnanství.

Pompeius naklonil hlavu, než věc okomentoval.

„Hybrida je stejný násilník jako Dolabella. Caesar dál pokouší osud. Každopádně mi oné noci v ulicích Suburry slíbil, že z Říma odejde, a to musí splnit. Neopustí-li do našeho návratu Řím, připomenu mu jeho slib... a to nejen slovy.“

Výhrůžku pronesl vážně, bez zjevné špetky nenávisti nebo zlosti, ale s ledovým klidem, takže Geminiovi zněla stejně děsivě jako neodvratitelně.

„Všichni v senátu se domnívají, že Sertorius představuje problém,“ pokračoval prokonzul tiše a s pohledem k podlaze. „Někdy se však ptám, zda Sulla neměl pravdu a skutečným problémem není spíše Caesar.“

„Je velmi mladý, téměř bez vojenských zkušeností, bez vojska... Co má k dispozici? Trochu proslulosti v nejhudších římských čtvrtích. To je všechno. Tohle nebo nic, vyjde to nastejno.“

„Samozřejmě, samozřejmě...“ mumlal si Pompeius zamyšleně a stále ještě se sklopenou hlavou. Jeho tušení však tak klidné nebylo.

V tu chvíli se legionář vyklonil z terasy.

„To bude jeden z mých informátorů,“ vysvětlil Geminus a s Pompeiovým souhlasem se otočil k legionářům: „Ať vejde.“

Posel vstoupil a podal Geminiovi složený papyrus. Než Geminus začal číst, posla vyprovodil. Po chvíli se usmál.

„Soud proti Hybridovi byl zrušen a Caesar opustil Řím. Vydal se do skutečného vyhnanství,“ oznámil Geminus. „Pluje k východu.“

Pompeius se opřel.

„Možná ho při troše štěstí pohltí moře.“

III

*

LOUČENÍ A TAŽNÝ KODEX

*

Pobřeží Kilikie, Mare Internum Roku 75 před Kristem

„Piráti?“ Labienus soustředěný na vstřebání zprávy svého přítele znejistěl.

„Piráti,“ trval na svém velmi vážně Caesar a rukou si stínil čelo, aby se chránil před sluncem, které ho oslepovalo.

„Ale vždyť sotva před několika měsíci se proti pirátům konalo tažení...“

Labienus měl na mysli útoky Publia Servilia Isaurica proti pirátským flotilám v této oblasti.

„To bylo už před třemi roky, a jak je vidět, piráti se vrátili.“

Labienus se právě chystal k rozpravě o této záležitosti, ale vtom se k nim obrátil kapitán lodi:

„Na moři jsou lupiči,“ podpořil Caesarovo mínění. „A velmi rychle k nám připlouvají. Mají lehké lodě. Není vítr a nemám dostatečný počet veslařů, abychom jim unikli. Je jen otázkou času, kdy nás doženou.“

Caesar pochopil, že kapitán si přišel pro radu, protože věděl, že se svým přítelem v této oblasti již úspěšně bojovali. Labienus totiž neproměškal jediný den plavby, aby nevyprávěl o hrdinských činech na Lesbu. „Tak tě budou více ctít,“ řekl Caesarovi, když jej přistihl, jak lodnímu kapitánovi začal vyprávět o dobytí Mytiléné, jakmile vypluli z velkého římského obchodního přístavu Ostia.

Teď ale nešlo o Lesbos. Nacházeli se na moři a neměli žádné vojsko, ani jednu kohortu nebo centurii.

Caesar se rozhlédl po palubě: desítka otroků, které si s sebou vzali, patnáct nebo dvacet námořníků, dva řečtí obchodníci, kapitán, Labienus a on sám. To je všechno, co měl k ruce.

Znovu se podíval na moře. Piráti se blížili plnou rychlostí. Zpočátku to byly jen tři lehké lodě, ale teď se k nim připojil pětiset dalších plavidel, která vyjela od pobřeží ostrova Pharmaconesium. Na každém plavidle desítky námořníků. Víc než dvě stě pirátů.

„Střet není řešením,“ odpověděl Caesar lodnímu kapitánovi.

Námořní veterán na výraz zoufalství zakroutil hlavou.

„Ne, to není, ale v tom případě... oloupí nás o všechno, co máme, a nás zabijí nebo prodají do otroctví.“

Caesar se opět zadíval k nepřátelským lodím.

Kapitán měl ke svému pesimismu důvod.

Caesar si byl vědom toho, že s největší pravděpodobností už nikdy neuvidí své milované blízké: manželku Corneliu, matku Aureliu ani svou malou dcerku Iulii.

Piráti se neúprosně blížili.

Všechny obestřela smrt.

Caesar se snažil vymyslet nějaké východisko z neřešitelné situace, zavřel oči a připomněl si rozloučení v Římě.

Domus iuliovské rodiny, čtvrť Suburra Řím roku 76 před Kristem

„Kam zamýšlíš jet?“ zeptala se Cornelia bez náznaku výčitek nebo pochybností. Neexistovala pro ni větší muka než nové odloučení od Caesara, ale nade vším stála bezpečnost jejího manžela.

„Na Rhodos,“ odpověděl s pohledem na lůžko, kde si rozložil ošacení, sandály, papýry s nejrůznějšími mapami, dýku, gladius...

Kladl si otázku, zda něco nezapomněl. Bude mít s sebou otroky a na lodi, kterou si najal, mnohem víc věcí, ale nyní se zamýšlel nad tím nej důležitějším, co ponese sám.

Cornelia se usadila do *solia* umístěného v jednom rohu místnosti.

„Je to hodně daleko,“ podotkla. „Na konci světa. Takový pocit mám.“

„Já vím, ale je to nezbytné. Tentokrát, proti Hybridovi, mě ani nenechal soud dokončit. Chtějí mě mít pryč. Chci říci, optimáti. Nebo mrtvého.“

Cornelia mlčela a zadržovala slzy. Nechtěla manželovi přidělavat starosti.

„Zvládneme to dobře,“ pronesla nakonec její drobná ústa. Velmi tiše, ale co možná nejklidněji. „O Iulii se postarám. Budeš na nás pyšný. Ty se pouze opatruj. Svět je tak velký a nebezpečný. Zejména na moři...“

Caesar se na ni podíval, přikývl a znovu se obrátil k lůžku, aby se probral věcmi, které rozložil na posteli.

„Odcházíš sám?“ zeptala se.

„Ne, doprovodí mě Labienus. Sám se nabídl.“

„To jsem ráda.“ Myslela si, že v doprovodu věrného Labiena bude její manžel ve větším bezpečí, ale i tak se na dlouhé cestě může přihodit tolik strašných věcí...

V tu chvíli dveřmi do místnosti nahlédla Aurelia.

„Mohu dál?“ zeptala se a střídavě se zadívala na syna i na Corneliu.

„Samozřejmě, matko,“ odpověděla Cornelia a vítala ji vstřícným gestem ve tváři.

Až její manžel odejde na východ, její tchyně jí v Římě opět bude velkou oporou.

„Nezpochybňuji tvůj odchod,“ začala Aurelia a obrátila se na syna. „Po událostech s Dolabellou a po tom, co se přihodilo u soudu proti zlosynu Hybridovi, je to nanejvýš rozumné. Navíc jsi to slíbil Pompeiovi a ten nepatří k lidem, kteří by zapomínali. Ale kam vlastně odcházíš?“

„Odchází na Rhodos,“ objasnila Cornelia.

„Ano, na Rhodos,“ potvrdil Caesar a nyní matce pohled oplatil.

„Proč zrovna na Rhodos?“ vyzvídala matka.

„Chci si doplnit své rétorické vzdělání. Jsem dobrý, to jsem ostatně prokázal při soudech v bazilice, ale chci být lepší. Navzdory tomu, že musím odejít, nechci vyvolat dojem, že utíkám. Všichni vědí, že na Rhodu působí Apollónios, nejlepší profesor rétoriky.“

„Máš pravdu,“ přitakala. „Pronajmeš si loď?“

„Jednu z těch obchodních, které plují z Ostie do Alexandrie,“ vysvětlil Caesar. „Z těch, co přivážejí obilí z Egypta a vracejí se z východu s nákladem oleje a vína. Beru s sebou několik otroků, potraviny, nějaké peníze a doprovázet mě bude Labienus.“

Aurelia odkývala každé upřesnění. Stejně jako Cornelií, i jí připadal nápad vzít s sebou Labiena výborný.

„Matko, raději bych byl chvíli sám,“ pokračoval Caesar. „Mám strach, že na něco zapomenu. Potřebuji se soustředit.“

„Samozřejmě,“ souhlasila.

„Jdu s tebou,“ Cornelia vstala, aby se připojila k tchyni. Vyšly a nechaly jej, aby dokončil přípravu na cestu bez neustálého přerušování.

V atriu se svěřila tchyně se svými obavami.

„Rhodos je daleko. Bojím se o jeho bezpečnost.“

„Ale vždyť už před lety cestoval na Lesbos a vrátil se. Neměj strach. Bohové ho ochrání,“ opáčila Aurelia rozhodně.

„Ano, ale tenkrát byl na východě, v Bithýnii a potom na Lesbu, pod Lucullovým vedením a začleněný do římského vojska v oblasti. A v Makedonii byl za účelem pátrání v souvislosti se soudem v Římě. Ale teď jde sám, jen v Labienově doprovodu. Jsem mu vděčná, že jde s ním. Bohové vědí, jak si Tita Labiena vážím pro jeho stálou věrnost mému manželovi. Ale oba odcházejí bez jakékoli vojenské nebo oficiální podpory. Pojedou jako soukromé osoby, jako soukromí občané. Moře a východ jsou plné nebezpečí, válek a bouří. Mám strach, že Gaius se tentokrát nevrátí, když jde bez vojenské podpory a bez zákonných římských záruk.“

„Už jednou byl uprchlíkem a přežil,“ opáčila Aurelia.

„Já vím, já vím,“ připustila Cornelia, stále však se zoufalým tónem. „Když odmítl Sullovu odpudivou žádost, aby se se mnou rozvedl. Tehdy byl ale na útěku pouze v Itálii a stejně téměř zemřel v bažinách na následky horečky. Na východě a s oporou jen ve svém příteli bude vystaven tisíci hrozbám.“

Aurelia vzdychla. Viděla, jak moc je snacha rozrušená. Vzala ji za ruku a vedla ji k *impluviu*, posadila ji do *selly* a sama usedla vedle ní.

„Caesar se vrátí, nepochybuj a nezoufej,“ snažila se snachu uklidnit, stále ji držíc za ruku. „Nevím, jak to udělá ani co se po cestě stane, ale bohové nad ním budou bdít. Abych tě uklidnila, řeknu ti něco, v čem má moje srdce jasno: Mimo Řím se zachrání. Mimo město se ho budou obávat jiní. Znepokojuje mě toto město, tohle proklaté město. Caesar bude tisíckrát bezpečnější uprostřed té nejneprátelštější krajiny, obklopen tisíci válčícími barbary, než v ulicích proklatého Říma plného zrádců.“

V tablinu

Caesar odešel z komnaty do své soukromé pracovny. Prohlížel si papyrus, kam si poznamenal všechno, co zamýšlel vzít s sebou na cestu na východ, když se náhle otočil. Z čisté předtuchy, neboť vetřelce žádný zvuk neohlásil. Spatřil ji. Malou, sotva šestiletou Iulii. Stála za ním a upřeně se na něj dívala.

„Opravdu odcházíš, otče?“ zeptala se dětským hláskem a s vykulenýma očima lesklýma slzami.

Caesar povzdychl.

Bylo mu jasné, že malá tajně naslouchala rozhovoru dospělých. Má právo ji hubovat? Vždyť celé své dětství a mládí trávil tímtéž. Místo aby jí vyčinił, se k ní proto naklonil ze židle a sladce, s nejlepším úsměvem, jakého byl schopen, k ní promluvil.

„Ano, Iulie, musím odejít, ale vrátím se.“

Nezdálo se však, že by dívka byla s odpovědí spokojená, přestože se snažila neplakat. Z očí jí vytryskly slzy. Křišťálové, průhledné a klikací se slzy, které stékaly po jejích drobných, uzardělých lících.

Caesar na ni dál hleděl a tu ho cosi napadlo. Popadl dceru za pas a posadil ji na klín čelem ke stolu.

„Podívej,“ řekl jí. „Povím ti tajemství, ale musíš mi slíbit, že je nikomu neprozradíš.“

To upoutalo dívčinu pozornost a Caesar dosáhl cíle. Dívka přestala plakat.

„Naučím tě tajný jazyk, který jsem vymyslel. Už umíš dobře psát, vid’?“

„Ano, otče. Velmi dobře. Naučil mě to řecký vychovatel a matka trvá na tom, abych psala pěkně. Koukni.“

Malá uchopila brk, namočila ho do lahvičky plné černého *atramenta*, aby inkoust dobře nasákl. Na svůj věk začala velmi zručně a nanejvýš čitelně psát: svoje, otcovo a matčino jméno.

„Velmi dobře, Iulie,“ pokračoval otec. „Teď mě poslouvej. Musíš být hodně pozorná. Může se to zdát složité, ale popravdě je to velmi jednoduché.“

„Jsem pozorná, otče.“

„Podívej,“ Caesar opatrně převzal brk z dívčiny ruky, a aby jí písmo ukázal, znovu brk namočil do inkoustu a začal psát písmena na stejný list papýru, který dívka použila. „Vidíš? Co se vloží sem?“

Natáhla krk, aby mohla písmenka lépe číst, zatímco otec se dal do psaní. Pomaloučku, ale nepřetržitě psal na papýrus.

„To je latinská abeceda, otče, se všemi písmenky, jak jdou popořadě.“

„Velmi dobře,“ pochválil ji. „A teď...“ pokračoval, když úlohu dokončil. „Jak se zdravíme, Iulie?“

„Říkáme *ave*, otče.“

„Ano, přesně tak,“ odsouhlasil a zároveň napsal slovo vedle abecedy. „Ale v tajném jazyce *ave* není *ave*, ale zapíšeme to takhle,“ a zaznamenal písmenka.

„Eai?“ podivila se dívka. „To ale nedává smysl, otče.“

„Dává. Tomu, kdo zná moje tajemství,“ opáčil Caesar láskyplným tónem. „Koukni. Písmeno ,a‘ slova *ave* je tady,“ a dal ho do kroužku. „Počítáme-li ale do čtyř směrem dolů...“ a počítal do čtyř od písmene a směrem dolů, neboť zapsal abecedu ve svislém směru. Došel k písmenu ,e‘. „Vidíš? A opakujeme psaní od písmene ,v‘. Tři příčky dolů, až dojdeme k hlásce zet. Jedna příčka navíc a vrátíme se na začátek abecedy a zvolíme písmeno ,a‘. Pro písmeno ,e‘ odpočítáme opět čtyři místa směrem dolů. Vždycky směrem dolů, dokud nedojdeme na konec abecedy. Pak se musíme vrátit na začátek, jako jsme to dělali předtím. Po písmenu ,e‘ máme hlásku ,f‘, pak ,g‘, ,h‘ a čtvrtým písmenem je ,i‘. Takže použij ,i‘ pro ,e‘. Proto jsem slovo *ave* zapsal jako *eai*.“

„Ahááá!“ vykřikla Iulia, oči navrch hlavy.

„Uvidíme, jestli jsi to dobře pochopila. Souhlasíš?“

„Ano, otče,“ odpověděla, naprosto uhranutá.

„Už před chvílí jsem měl odejít, moje maličká. Jak se rozloučíme?“

„Říkáme *vale*... no, *vale* říkáme, když se loučíme s jednou osobou,“ upřesnila dívka. „A *valete* říkáme, když se loučíme s mnoha lidmi.“

„Výborně. Protože se loučíš se mnou, použijeme *vale*, ale... jak bude znít *vale* v naší tajné řeči?“

Dívka svráстила čelo. Natáhla ručku k otcově, aby si vzala brk, který stále držel. Jakmile se brka zmocnila, začala ve slově *vale* v abecedě zapsané ve svislé podobě odpočítávat čtyři pozice stále směrem dolů od každého písmene slova.

„V‘ bude znovu ,a‘...“

„Tak je to správně,“ potvrdil otec velmi pozorně.

„Písmenko ,a‘ bude zase písmenkem ,e‘ a ,l‘... bude ,q‘.“ Zarazila se a podívala se otcí do očí, Caesar přikývl a ona pokračovala. A další ,e‘ bude ,i‘. *Vale* je... *aeqi*!“ zvolala vítězně.

„*Aeqi*, moje malá,“ opakoval Caesar a políbil ji. „Až mi budeš chtít napsat nějakou tajnou zprávu, odteďka máš způsob, jemuž budeme rozumět jen ty a já.“

„Ano, otče.“

„A pamatuj si, Iulie. Já se vrátím.“

OBLÉHÁNÍ LAURA⁸**Pobřeží Hispánie v blízkosti Sagunta⁹
Roku 76 před Kristem**

Postup Pompeiových jednotek po hispánském pobřeží Mare Interna byl vším možným, jen ne vojenským pochodem. K nehostinnosti, s níž se setkali na válečném území Galie, se nyní přidaly nejen překvapivý odpor hispánských měst ve chvíli, kdy měla ubytovat Pompeiovy legionáře nebo jim poskytnout zásoby, ale také setrvalé útoky malých skupin Sertoriových legionářů, kteří na ně číhali na každém kroku při jejich cestě na jih.

Pompeiovým cílem bylo dosáhnout Tarraca¹⁰ a potom dalších významných měst na pobřeží, jako bylo Saguntum nebo Cartago Nova¹¹, aby získali skutečnou kontrolu nad přístavy a zajistili plynulé námořní spojení s Římem, ale všude naráželi na ohromnou zdráhavost ve spolupráci s jejich vojskem a situaci bylo těžké vyřešit bez použití násilí.

„Nerozumím tomu,“ podotkl Pompeius jednoho dne v *praetoriu* vojenského ležení umístěného oproti Saguntu při cestě do města Laura, do pevnosti, která byla v této oblasti nepřátelské římskému senátu věrná optimátům. „Všechna tato území jsou už desítky let romanizovaná. Proč nás tolik nenávidí?“

Geminus si odkašlal.

Prokonzul už tento jeho zlovyk znal a věděl, že je předzvěstí špatných zpráv.

„Přestaň odkašlávat a řekni, co jsi zjistil,“ obořil se na něj s jistou netrpkostí.

„Myslím, že vím, proč jsou Keltiberové a další hispánské kmeny tak věrní Sertoriovi.“

Pompeius se zhluboka nadechl a následně prudce vydechl.

⁸ Dnešní Liria (ve valencijském dialektu *Lliria*), španělské autonomní společenství Valencia.

⁹ Saguntum, dnešní město Sagunto v blízkosti Valencie.

¹⁰ Dnešní Tarragona.

¹¹ Dnešní Cartagena.

„Poslouchám.“

„Mám důkazy, že Sertorius vytvořil senát, který je alternativou tomu římskému. Daleko odsud, na místě hluboko ve vnitrozemí, ve městě Osca¹² v blízkosti hor na severu, které dělí Hispánii od Galie. Do tohoto shromáždění mají přístup všichni představitelé místní hispánské aristokracie a přijatá rozhodnutí se dodržují.“

„Takže Sertorius zamezil tomu, aby se na něj dívali jako na velitele nebo na někoho, kdo se chce prohlásit králem.“ Pompeius začal lépe chápat, odkud pramení podpora prokazovaná Sertoriovi a nepřátelství vůči jeho jednotkám. Řím nikdy nebral v potaz požadavky provincií, Sertorius zdejšími kmenům naopak předestřel svět, na jehož přítomnosti a budoucnosti se mohou podílet a mohou o nich rozhodovat.

„Přesně tak, prokonzule,“ pokračoval Geminus. „Je toho ale víc. Jedním z prvních opatření senátu bylo velmi podstatné snížení daní a Sertorius na ně přistoupil a dodržuje je. To mu získalo po celé Hispánii velkou popularitu, zejména mezi Lusitanci a Keltibery, přestože se tím snížily jeho ekonomické prostředky. Kromě toho založil akademii, aby vzdělávala syny místních elit. Také v Osce. Buď jak buď, ten vzbouřenec tu vytváří...“ Geminus se neodvážil přesně pojmenovat, na čem Sertorius pracuje. Bylo to pro Řím příliš znepokojující.

„Sertorius vytváří novou republiku,“ dokončil rázně Pompeius. Vstal a s rukama za zády pokračoval, přecházeje ve stanu z jedné strany na druhou. „Nový senát, nové hlavní město, nové zákony, nové generace povstalců...“ Zastavil se a pohlédl na Geminia. „Je třeba s ním skoncovat co nejdříve. Metellus svírá Hirtuleia na jihu. Nemůžeme se vrátit. Potřebujeme zásoby a město Lauro je nám věrné. Musíme dospět tam a zásobit se výzbrojí a potravinami, abychom mohli proniknout do samotné Oscy a tam, v Přední Hispánii, toho zlosyna zabít.“

„To musíme, prokonzule, protože Sertorius... nás předešel a právě teď obléhá samotné Lauro.“

„On sám, nebo některý z jeho legátů?“

„On sám,“ potvrdil Geminus.

Tím rozhovor skončil, přestože Geminus měl též zprávy o Caesarovi. Pochopil ale, že nejnaléhavější je nyní Sertorius a jejich co možná nejrychlejší přítomnost u Laura, a to dříve, než padne do rukou nepříteli.

Pompeius nařídil odchod směrem na Lauro ještě to odpoledne. Ze Sagunta to není daleko. Naopak, nacházeli se velmi blízko. Má příležitost vzbouřeného vůdce nejen porazit, ale dokonce ho dopadnout a živého odvést v řetězech do Říma.

12 Dnešní Huesca v současném španělském autonomním společenství Aragonie.

Lauro roku 76 před Kristem

Vojenské ležení Quinta Sertoria

Legionáři populárové utvořili svému veliteli uličku, aniž Sertorius musel za tím účelem použít *liktory*. Obvykle se jimi nechával doprovázet, aby legitimizoval své postavení v novém římském státě, ale nebylo vhodné, aby chodili vepředu. Sama přítomnost nejvyššího vůdce populárů v Hispánii a důvěra, které se těšil u všech svých mužů, stačily, aby všichni rychle ustoupili stranou a uvolnili mu cestu.

Při průzkumu okolí opevněného města Laura doprovázel Sertoria Marcus Perpenna, jeden z velitelových nejdůvěryhodnějších legátů. Lauro bylo jedno z mála měst v oblasti, které zachovávalo věrnost straně optimátů vládoucích v Římě, a oni věděli, že se k němu *magnis itineribus*, tedy plnou rychlostí, blíží samotný Pompeius se svým novým vojskem.

Sertorius a Perpenna se zastavili na malé vyvýšenině, odkud bylo možné rozeznat opevněné Lauro na jedné straně a na druhé přilehlý svah. Z vojenského hlediska představoval pahorek pro obléhání města výsostně postavení. Sertorius se rozhodl podmanit si město za každou cenu, aby dal na srozuměnou, že ani příchod domněle neporazitelného Pompeia nezmění fakt, že on a jeho legie populárů drží Hispánii železnou rukou. Dostaly se k němu zprávy, že Metellus porazil Hirtuleia. Jeho muž na jihu očividně ustupoval, což znamená, že střet s Pompeiem bude mít rozhodující váhu. Oči všech Keltiberů se upíraly k onomu malému městu. Aniž tomu populárové chtěli, Lauro se stalo symbolem střetu, který populárové a optimáti v Hispánii rozpoutali už před několika lety. A tento zápas Sertorius mínil vyhrát.

„S jádrem jednotek se rozmístíme na vrcholu pahorku,“ rozhodl.

Perpenna přikývl, přestože pochyboval.

„Ale... prokonzule...“

Obrátil se na svého nadřízeného a oslovil ho touto hodností, neboť si byl vědom toho, jak se Sertorioví příznání hodnosti líbí. Spočíval v ní další bod strategie, jak upevnit své velení a podepřít kontrolu nad Hispánií zdáním alternativního římského státu.

„Mluv, Perpenno!“

„Rozmístíme-li se, prokonzule, na tomto pahorku, Pompeius nás sevře mezi svým vojskem a obyvateli Laura, kteří stojí na jeho straně a jsou na městských hradbách vyzbrojení luky a oštěpy.“

„Máš pravdu,“ připustil zpočátku Sertorius. „Vím, že Pompeius tě porazil...“ Opravil se a věc sdělil trochu jinak. „Vím, že jsi viděl, jak Pompeius porazil mnoho kohort populárů v Africe. Ale tady u Laura to bude jiné. Buď si jist, že to bude jiné.“

Perpenna už plánům svého nadřízeného neoponoval. Navzdory tomu, že Sertorius se vyhnul přímé zmínce o tom, že ho Pompeius v Africe porazil, bylo mu jasné, že právě na tohle myslel. Mrzelo ho to. Velmi ho to mrzelo. Ale tiše výtku spolkl.

Pompeiovo vojsko, na pět mil od Laura

Pompeiovo vojsko dorazilo do blízkosti města a na vrcholu pahorku narazilo na nepřátelské jednotky, zdánlivě silné, ale něco nehrálo.

„Nebudou moci ustoupit, budeme-li schopni na ně zaútočit a donutit je, aby se stáhli,“ přidal Geminus komentář. „Za zády mají hradební zeď s bojovníky z Laura, kteří jsou po zuby ozbrojení a odhodlaní na ně vrhnout všechno, co mají.“

Pompeius naslouchal a hodnotil situaci.

„Je to tak,“ uznal, ale zamračil se, zatímco pohledem zkoumal celý obzor, jako by cosi hledal. „Nikde nevidím nepřátelské jednotky, které by Sertoriovi přicházely na pomoc. Ano, myslím, že my můžeme na pahorek také vrhat zbraně. Přijdeme o nějaké muže, ale s dostatečnými silami na ně budeme moci pomalu zaútočit, abychom je donutili k ústupu, jak říkáš. Bojovníci z města už zařídí, aby se ústup změnil v absolutní jatka a porážku populárů.“ Při zmínce o nepřátelských vojácích Pompeius nepoužil slovo legionáři, neboť je považoval za pouhé ničemné vzbouřence.

Prokonzul římského senátu dál zkoumal obzor. Za sebou nechali opuštěné Sertoriovo vojenské ležení. Ani je nedrancovali, protože Pompeiovi bylo jasné, že rychlost je při útoku rozhodující. Až se Sertoriovy jednotky vzdají a jejich velitel bude zatčen a Lauro osvobozeno, vrátí se do nepřátelského tábora a zmocní se veškeré výzbroje nebo potravin, které tam vzbouřený velitel mohl zanechat, když se přemísťoval na pahorek.

„Takže zaútočíme, prokonzule?“

„Nejdřív vyprav posly do Laura, aby obyvatelé informovali o našem záměru. Ať jsou připraveni zabít Sertoria a pobít jeho přívržence, až se vrhneme na pahorek. Až se obránci Laura o našem úmyslu dozvědí, zaútočíme.“

Sertoriovo vojsko na pahorku u Laura

„Posílají do Laura vyslance se zprávami,“ oznámil Perpenna a ukazoval směrem, kudy cválalo několik Pompeiových jezdců. Ostatní obklopovali pahorek, kde se nacházeli. „Mohli bychom se pokusit je zajistit.“

„Ne,“ nesouhlasil Sertorius. „Oba víme, co tito poslové budou říkat. Jednoduše zaujmeme postavení. Roztáhni jednotky do *triplex acies*.“

Perpenna mlčel a přikývl, přestože zaznamenal, že ostatní důstojníci v jejich blízkosti sdílejí jeho obavy.

Zbylí populárští legionáři však byli klidnější. Sertorius jim poskytl cosi velkého, za co stojí bojovat. Učinil z nich účastníky svého plánu, jenž nespočíval v pouhém střetu s elitami optimátů, nejpravicovějších senátorů, kteří neměli na mysli nic jiného než obhajobu svých výsad, k nimž se dopracovali velmi nerovným rozdělováním bohatství získaného po římských vítězstvích. Sertorius vytvořil v Hispánii nový senát, přijal nové zákony a Keltiberové tyto spravedlivější zásady podporovali, protože se obešly bez loupění místních prostředků ve prospěch mocných, kteří se jinak kryli normami přijatými jimi samými ve zkorumpovaném Římě. Ano, populárští legionáři v Hispánii Sertoriovi slepě věřili, neboť byli přítomni tomu, jak společně s nimi bojoval, jedl i popíjel. A také proto, že s ním dosahovali jednoho vítězství za druhým. I proto, že dostávali pravidelný žold, ale nemohli drancovat. Pro toto všechno o svém veliteli nepochybovali, i když viděli blížící se Pompeiovo vojsko, a navzdory tomu, že na šiji už už cítili dech bojovníků z Laura a věděli, že v daném terénu nemohou ustoupit, jinak je vojáci z hradeb pozabíjejí. Ani o krok neustoupí. Navíc byli přesvědčeni, že Quintus Sertorius cosi zamýšlí. Vždycky měl nějaký plán. Ne nadarmo už roky porážel konzulská vojska vyslaná z Říma.

Legionáři se přemísťovali a kohorty zaujaly postavení ve třech bojových řadách podél svahu u Laura. Chce-li se jim Pompeius postavit, ať přijde.

Pompeiovo vojsko na planině

Pompeius rozmístil své legie také v postavení *triplex acies*. Věděl, že bojovat na svahu směrem vzhůru bude pro jeho muže tvrdé, ale měl v úmyslu je rozhnit vyprávěním o tom, jak bojovníci v Lauru odpověděli jeho poslům v tom smyslu, že jsou ve všem připraveni, a jakmile Sertoriovi vojáci začnou aspoň trochu ustupovat, zaplaví je železným deštěm. Pompeius byl přesvědčen, že toto povzbuzení dodá jeho mužům křídla. V okamžiku, kdy se chtěl postavit do čela jednotek, aby pronesl řeč, si Geminus za jeho zády odkašlal.

„Prokonzule...“

Pompeius se na něj zlostně otočil. Velmi se soustředil na proslov ke svým mužům a nechtěl být přerušován. Spatřil však, že jeho podřízený ukazuje na zadní voj. To, co uviděl, se mu nelíbilo. Ani za mák se mu to nelíbilo.

Žadní voj Pompeiova vojska, několik minut předtím

Mezi stany Sertoriova vojenského ležení se proháněl vítr. Na zemi se válelo kuchyňské náčiní, ohně vmžiku uhasly, přestože ještě dýmaly, občas se dokonce někde povalovala zapomenutá *pila*. Všechno nasvědčovalo rychlému odchodu na svah, kde se Sertoriiovi legionáři rozmístili.

Nastalo husté a zvláštní ticho, v němž dokonce i vítr vál nehlučně.

Náhle z jednoho stanu vyšel ozbrojený muž.

Posunul se několik kroků od konstrukce u vchodových dveří do stanu, kde visel závěs. Daleko od ležení viděl Pompeiovo vojsko chystající se vrhnout proti legionářům, kteří obsadili svah u Laura. Všechno bylo tak, jak Sertorius předpověděl.

Octavius Graecinus, muž, jenž obhlížel rozmístění jedněch i druhých jednotek, nahlas zakřičel.

„Teď, pro Hercula samého!“

Náhle se ze všech stanů, o nichž se předpokládalo, že jsou prázdné, vynořili ozbrojení vojáci připravení ke střetu.

Pod Graecinovým velením se urychleně zformovaly kohorty, které Sertorius tajně nechal ve zdánlivě opuštěném táboře, a ihned se obrátily k zadnímu voji Pompeiova vojska.

Bylo jich víc než šest tisíc.

Celá jedna legie.

Mocná útočná a odhodlaná síla, vedená přesnými příkazy.

Pompeiovo vojsko na planině

Pompeius pohlédl na zadní voj.

A spatřil je.

Pochopil, že měl nejprve prohlédnout Sertoriovo ležení, ale nemělo smysl myslet na to, co měl udělat a jednoduše neudělal.

Za této nové situace nemůže útočit. Zamýšlel sevřít nepřítele mezi dvěma frontami, mezi svými legiemi a hradbami Laura plnými lučištníků, a zatím se sám ocitl v dvojím ohni. Byl tu však podstatný rozdíl. Lučištníci Laura se nemohou hnout z města, zatímco legie postupující k zadnímu voji vojska se mohou volně pohybovat.

„Co uděláme?“ zeptal se Geminus.

Pompeius rychle uvažoval, ale pro případ nečekaného zjevení Sertoriových vojáků v zadním voji neměl žádný plán. Cítil touhu zaútočit, ale věděl také, že musí ustoupit. Stáhnout se a vyčkat na Metellův příchod. Po Hirtuleiově porážce na jihu se Metellus obrátil na západ Hispánie, aby se obě římské síly spojily, početně převýšily Sertoriovy

jednotky a zakrátko je zničily. Toto spojení ke všemu bude vyžadovat čas, což znamená, že Lauro mezitím zůstane bez kontroly, ponechané svému osudu. První myšlenka, která Pompeiovi připadla na mysl, byla skutečnost, že spojení s Metellem neumožní, aby porážku Sertoriových vojsk připsal pouze sám sobě, jak si ještě to ráno přál a plánoval.

Uvnitř ho šířila zlost, ale rozumem dokázal ovládnout své jednání, přestože nedostatek inteligence odsoudil celé město k porážce.

„Ustoupíme,“ vyhrkl. Rozkaz procedil tiše mezi zuby, téměř se kousal do jazyka, ale vyřkl ho. „Nemohu vést několik legií do střetu na svahu směrem vzhůru, zatímco zezadu na nás útočí nepřátelská legie. Nelze bojovat na dvou frontách zároveň. Nikdy k ničemu takovému nedošlo.“

Otočil se ke svahu a očima hledal Sertoria. Spatřil ho v čele jednotek, ruce vyzývavě v bok, obklopeného svými důstojníky.

Pompeius si dokonce dokázal představit v jeho tváři úsměv.

Na vrcholu pahorku

Sertorius viděl, že se nepřátelské legie stahují, aby se vyhnuly boji na dvou frontách. Pozoroval stojícího Pompeia, který ještě setrval v útočném postavení vedle pahorku a z dálky ho sledoval.

Sertorius nahlas a jasně promluvil tak, aby ho jeho důstojníci slyšeli.

„Dnes Sullovu žákovi předvedu, že legát se musí dívat víc okolo sebe a nejen hledět kupředu.“

Jeho důstojníci, kteří ještě před několika okamžiky, než se objevila v ležení skrytá legie, pochybovali, se rozesmáli. Spadlo z nich napětí. Jen Perpenna se tvářil vážně a zůstal zticha.

Sertorius vydal několik pokynů. Vždyť lekce, kterou si předsevzal Pompeiovi uštědřit, teprve začala.

„Vyšlete posly ke Graecinovi. Ať zůstane Pompeiovi v zádech, ale udržuje mezi námi určitou vzdálenost. To bude nepříteli bránit v útoku. A vyšlete posly i do města. Sdělte jim, že vzdají-li se, budeme ctít jejich životy. Jestli se však rozhodnou proti nám obrátit zbraně, Lauro vypleníme a všechny bez výjimky pozabíjíme.“

Pompeiovo vojsko

Pompeius zažíval jedno ponížení za druhým.

Obránci Laura viděli, že prokonzul optimátů poslaný z Říma, aby skoncoval se Sertoriem, se nehýbal a neútočil ze strachu, že sám bude sevřen dvěma frontami najednou. A tak se rozhodli přijmout podmínky

kapitulace, které jim Sertorius navrhl. Byl jejich nepřítel, ale po celé Hispánii, a zejména po vytvoření senátu v Osce šel jeden hlas, že jde o muže, který drží slovo. Lauro tedy otevřelo brány a Sertorius jimi nechal odejít všechny obyvatele. Nařídil svým mužům, aby se nikoho ani nedotkli. Ani ozbrojených mužů a civilních obyvatel, ani žen a dětí. Legionáři příkaz dodrželi a Sertorius následně nařídil, aby si legionáři vítěznou chvílí ve městě vychutnali a vydrancovali je.

Znehybněný Pompeius se musel jako němý svědek na všechno dívat, zahanben svou neschopností zastavit pád jediného města nakloněného jeho věci.

Stal se svědkem plamenů, které pohlcovaly domy, ulice, a dokonce i hradby.

Ctily se jen chrámy.

Sertorius bojoval proti bohům, ale proti římským senátorům optimátům, kteří se považovali za bohy, i když jimi nebyli.

Pompeius si začal uvědomovat, že Řím má problém nejen s Caesarem, jak nejednou a naléhavě připomínal Sulla, nýbrž také neodkladný problém se Sertoriem. Kromě toho, že je schopný velitel, je také nebezpečný vojenský a politický stratég. Když je potřeba, používá sílu, ale respektuje lidské životy a posvátné chrámy, snížením daní se zavděčuje Keltiberům. Vyhybá se tomu, aby v něm viděli krále. Tím, že zřídil senát v Osce, budí zdání společné vlády s Hispánci a nikoli vlády znucené silou.

„Buď tak hodný a poskytni mi nějaké dobré zprávy,“ žádal Pompeius. „Něco, z čeho bych měl radost. Nebo raději mlč.“

„Jsou tu novinky z Říma.“

„Jaké?“

„Týkají se Caesara,“ upřesnil Geminius, který si předtím tuto informaci nechával pro sebe. „Informují nás, že uprchl ze strachu, aby ho Hybridovi muži v ulicích Říma nezavraždili. Nalodil se na obchodní plavidlo a míří na východ.“

„To už přece víme,“ vyštěkl Pompeius zlostně.

„Teď už ale víme, že pluje na Rhodos,“ upřesnil Geminius.

„A proč je to tak důležité?“ Prokonzulovi už téměř došla trpělivost. Den neproběhl dobře a jeho důvěryhodný muž mu nijak nepomáhá v tom, aby skončil lépe.

„V té oblasti bylo spatřeno četné množství pirátských lodí. Isauricovo tažení s těmi psanci neskoncovalo. Caesar vplouvá přímo do smrtelné pasti.“

„Podívejme. Upřímně, to byl tedy den, ale tohle považuji za dobrou zprávu,“ připustil Pompeius. „Uvidíme, zda k nám budou bohové na moři přátelštější než v té zpropadené Hispánii.“

Odplivl si.

Požádal o číše a o víno.

„Na piráty!“ A oba si připili.

Dlouhými doušky vyprázdnili poháry.

Geminus po chvíli navázal.

„Takže dokud bude Sertorius držet legii v zádech našeho voje, nebudeme na něj útočit?“ vyzvídala a vrátil se k bezprostřední skutečnosti, v níž se ocitli. Jinými slovy se ptal, jak dlouho Pompeius zamýšlí zůstat zablokovaný v naprosté nečinnosti.

„Ne, nebudeme útočit. Vyčkáme.“

„Pokud prokonzul dovolí, zeptal bych se, na co budeme čekat?“

„Můžeš se ptát a já ti odpovím, Geminie. Vyčkáme na Metellův příchod. Sertorius má rád dlouhou válku. Dobrá tedy, ukážeme mu, že já také umím být trpělivý. Počkáme na Metella a jeho vojsko, které postupuje z jihu. Pak bude sevřen dvěma frontami Sertorius. Frontami o několika legiích. Uvidíme, jak se povstalec zachová.“

Pahorek se Sertoriovým vojskem u Laura

„Velké vítězství,“ uznal Marcus Perpenna, když zůstal s vůdcem populárů sám a společně pozorovali zkázu města, které jim ještě před krátkou chvílí odolávalo. „Dosažené díky skvělé strategii, ale... jsou dvě věci, které mě znepokojují.“

„Jaké?“ zeptal se Sertorius. Obrátil se k němu a plně se soustředil.

Věděl, že Perpenna je nedůtklivý muž, jen velmi málo zvyklý přijímat rozkazy, a možná není vojensky tak schopný jako on, ale je také statečný a oddaný věci populárů. Potřebuje mít na své straně každého, kdo je po ruce. Nechtěl však, aby mezi nimi panovala nedůvěra nebo pochybnosti, nýbrž jistota, že vedení je dobré. Jestliže důstojníci o něčem pochybují, jejich obavy se přenesou na zbytek legionářů a tváří v tvář nepříteli se všechno začne otřásat. Jsou-li však důstojníci se svým velitelem v harmonickém souladu, řetěz velení je železně pevný a na každého vojáka v bitevním čele se přeneší síla. To potřebují. Sertorius byl přesvědčen, že konflikt je teprve v začátku a potrvá dlouho. Zejména s jeho strategií partyzánské války, v níž se, kdykoli mohl, vyhýbal velkým bitvám. Lauro získali do svých rukou bez polní bitvy, kterou Pompeius zamýšlel. Jde o dlouhou zničující válku, jejímž prostřednictvím doufal dovést Řím k agonii a nakonec k jednání a pomocí ústupků donutit senát optimátů k přijetí mnoha požadavků populárů.

„Tak tedy, kdybychom věděli o tajné Graecinově legii v táboře, prožívali bychom celou situaci s větší jistotou. Nechápu, proč jsi tuto informaci nesdílel s ostatními důstojníky.“

Než Sertorius odpověděl, několikrát přikývl.

„Máš naprostou pravdu. Také jsem si na vrcholu pahorku všiml nerovzity mezi tribuny. Jakmile se však objevila Graecinova legie, napětí se rozplynulo. Jsme, Marcu, v občanské válce a v občanských válkách se velmi často vyskytují zrády a informace mnohdy proudí z jednoho vojska ke druhému. Nekonečně častěji než při střetu s barbary. Nemohl jsem riskovat.“

Marcus Perpenna si prohrábl vousy a kývl.

„Souhlasím, to je dobrý důvod.“

Mezi oběma muži se rozhostilo ticho. Sertorius obrátil zrak k městu v plamenech a po chvilce nadhodil otázku, zatímco Perpenna ještě uvažoval nad obdrženou odpovědí.

„Řekl jsi ale, že tě znepokojují dvě věci. Která je ta druhá?“

„Ach, ano,“ ozval se Perpenna, jako by se vrátil z vytržení do reality. „Velmi mě znepokojuje otázka peněz. Snížili jsme daně, abychom získali podporu Keltiberů, ale plánuješ dlouhou válku a konflikt, který se časově protáhne, je velmi... nákladný.“

„Ano, opět ses trefil. To je vážná věc. Bez peněz nemůžeme zvítězit. Je třeba platit legie. Muži nemohou žít jen ideály, potřebují pravidelný žold. Tato záležitost mě také znepokojuje, a proto jsem přijal opatření, abych ji vyřešil.“

Perpenna se domníval, že existuje jen jedna cesta. Neoblíbená, ale jediná možná.

„Znovu zvýšíš daně, že? Teď, když je naše kontrola nad Hispánií stabilní, je k tomu vhodná chvíle. A můžeme krok ospravedlnit válkou, mimořádným stavem...“

„Ne, ne, to by znamenalo porušit slovo a protivit se rozhodnutí senátu v Osce,“ přerušil ho Sertorius. „A kromě toho by se oživila zášť Keltiberů a my je potřebujeme na naší straně. Spustil jsem jiný plán. Skutečně, peníze už jsou na cestě. A co jsem prodal, je už také na cestě. Nikdo ti nedá peníze jen tak, pro nic za nic.“

„Co jsi prodal?“ Perpenna se ve všem naprosto ztrácel.

„Legionáře. No, nejde o prodej, spíše o pronájem. Budou bojovat v něčí prospěch na druhém konci Mare Internum. Poslal jsem několik kohort legionářů s flotilou z Cartaga Nova na východ, aby bojovali jako žoldnéři pro krále Mithridata pontského. Král nám výměnou poslal tři tisíce talentů. Brzy dorazí. Proto musíme udržet kontrolu nad pobřežím. Proto jsme tady.“

Marcus Perpenna počítal.

„To představuje...“ svařtil čelo a rychle přepočítával, „osmnáct milionů drachem.“

„Ano,“ potvrdil Sertorius.

„Tím můžeme platit válku hodně dlouho.“

„A nejen to,“ pokračoval Sertorius a nyní se otočil směrem k nepřátelskému vojsku. „Viděl jsi Pompeia, jak se zarazil ze strachu, že by se rozpoutala bitva na dvou frontách. Čeká, až z jihu dorazí Metellus, aby sevřel mezi dvěma vojsky nás.“

Perpenna přikývl na znamení, že sleduje uvažování svého nadřízeného.

„No a já otevíru optimátům druhou frontu s Mithridatem na východě a ještě získám peníze pro naše legie. Sulla byl krutý a ke všem nemilosrdný diktátor, zejména k nám populárům. Nechal nám však jeden dárek. Díky jeho touze získat plnou kontrolu nad Římem zůstala nevyřešená nekonečná výzva, kterou představuje Mithridatés. Využil konfliktu, aby si ponechal vojsko a posílil. Naučme se od něj tomu, co může být užitečné našim záměrům. Nyní využijeme Mithridata my, abychom oslabili optimáty a získali peníze. Mnoho peněz a druhou frontu. To už nebude bitva, nýbrž skutečná válka.“

Marcus Perpenna vykulil oči a zadíval se na Sertoria. Neřekl nic, ale jeho obdiv k němu byl patrný.

Sertorius cítil, že dosáhl cíle, jehož chtěl rozhovorem dosáhnout. Získal Perpennovu úctu.

CENA JEDNOHO ŽIVOTA

**Mare Internum, pobřeží Kilikie
Roku 75 před Kristem**

„Pozabíjejí nás!“ opakoval stále dokola kapitán lodi. „Všechny nás pozabíjejí!“

„Ne nutně,“ promluvil náhle Caesar a probral se ze svých vzpomínek. „Je tu i jiná možnost.“

„Jiná možnost?“ zeptal se nevěřící Labienus. Už vzal na vědomí, že jde o piráty, ale netušil, co může mít jeho přítel na mysli. „Nemáme jinou možnost než bojovat nebo zemřít.“

„Vyjednávat,“ oznámil Caesar.

„Vyjednávají jen s významnými lidmi,“ upřesnil námořní kapitán a vzdálil se od nich. S rukama vzhůru a se sklopenýma očima pobíhal po palubě, zoufalý z katastrofy, která se nad ním vznášela.

„Má pravdu,“ upozornil Labienus.

„Samozřejmě. Ale zapomínáš, že já jsem významný,“ dodal Caesar. „Byl jsem v Římě *flamen dialis* a byl jsem vojensky vyznamenaný. A v Římě máme známosti.“

„V Římě, který by tě raději viděl mrtvého než živého,“ poznamenal přítel.

„To je také pravda,“ přijal poznámku Caesar. „To oni ale nevědí. Budu vyjednávat ve prospěch všech.“

Vyslovil se sebejistě, s podivnou rozhodností, jako by měl nějaký plán.

Lodě pirátů obklopily obchodní plavidlo.

Kapitán se chopil meče a několik dalších rozdělil mezi své muže, což byl bezpochyby čin statečný, ale zcela zbytečný. Caesar se k němu přiblížil.

„Než bych byl prodán do otroctví, raději zemřu,“ naznačil kapitán.

Caesar s klidem předstoupil před kapitána, jako by se chystal přivítat první piráty, kteří již na boční straně lodi šplhali vzhůru na loď. „Vezmi své muže na zád paluby a nech mě mluvit za všechny. Zabít se můžeš vždycky.“

Kapitán se svými námořníky ustoupil na druhou stranu lodi.

Labienus se postavil vedle Caesara, ale krok za ním. Ne ze strachu, pouze z úcty k příteli, jenž si za této situace vzal hlavní slovo.

Na palubě se záhy ocitlo na padesát pirátů. Byli vyzbrojení meči, noži a několika kopími a výhrůžně se dívali na Caesara, Labiena a celou posádku. Někteří se smáli. Strach námořníků obchodní lodi byl zřejmý a dělal jim dobře. Viděli, že jeden námořník se strachy pomočil, o čemž svědčily skvrny na jeho sporém oblečení.

Piráty však znepokojoval poněkud odvážný pohled onoho muže stojícího uprostřed paluby v doprovodu dalšího. Zdálo se, že je jediný, kdo se jim chce postavit.

Náhle se na obchodní lodi objevil další muž a všichni piráti na něj na vteřinu pohlédli.

Caesarovi bylo jasné, že jde o kapitána pirátů.

Muž se neoháněl mečem. Držel dýku a vyleštěný meč měl na boku za opaskem. Pod ochranou ostatních se ani neobtěžoval tasit vlastní zbraně.

„Koho to tu máme? Odvážlivce nebo blázna?“ zeptal se těžkopádnou, ale srozumitelnou řečtinou a postavil se čelem k Caesarovi.

Jeho muži se teď začali smát ještě víc.

„Jsem římský občan,“ odpověděl Caesar.

„Áha,“ opáčil kapitán pirátů přehnaným tónem a předstíral, že sdělení na něj udělalo dojem. „Snad *praetor*, *quaestor*? *Aedil*? Nebo jsme zadrželi loď římského konzula, který kupodivu cestuje bez svého vojska?“ A propukl v smích.

„Ne. Ještě jsem nezastával žádnou magistraturu.“

„Ach tak, Říman ještě nezastával žádnou magistraturu?“ tropil si žerty vůdce pirátů. „Tak budeš aspoň římský senátor?“

Caesar vzdychl a znovu zakroutil hlavou.

„Římským senátorem se nemůže stát člověk, který nezastával žádnou magistraturu.“

Pirátova ramena poklesla. Zákruty římské politické dráhy ho nudily, pouze pochopil, že tento muž zřejmě nebude nijak významný. Rozhlédl se kolem. Námořníci obchodní lodi byli vyděšení. To ho nadchlo.

„Jsem na tyto funkce příliš mladý,“ dodal Caesar překvapivě klidným tónem. „Byl jsem však *flamen dialis*, Iovův kněz. Požádáš-li za mě o výkupné, můžeš získat slušnou sumu peněz.“

Jakmile pirát uslyšel slovo peníze, přestal se rozhlížet a znovu soustředil pozornost na Caesara.

„Iovův kněz...“ opakoval. Byl to nejvyšší římský bůh. Zdá se tedy, že post oplýval jistou důležitostí. „Byls knězem tohoto boha a už jím nejsi?“

„Nejde o doživotní funkci, zastává se jen po určitý čas,“ lhal Caesar, aby se vyhnul palčivé záležitosti, kdy ho Sulla před lety z této funkce sesadil. „Zmínil jsem se o tom, abys měl důkaz, že stojíš před někým významným.“

Výkupným za mě hodně získáš, ale pouze v případě, že ani jeden člověk nepřijde o život.“

„No, nevím...“ Pirát mluvil s pohledem upřených do paluby. „Vím, že za magistráta mohou Římané poskytnout velké peníze, ale za někoho, kdo je pouhým občanem... tomu nevěřím. A peníze za únos jsou záležitostí na dlouhou dobu. Nejrychlejší by bylo vás, tebe a všechny ostatní, prodat jako otroky v nějakém pobřežním přístavu na některém z blízkých ostrovů. Existuje mnoho míst, kde se nikdo neptá, odkud otroci pocházejí. A po otrocích je velká poptávka. Na peníze nerad dlouho čekám.“ Odlepil zrak od země a zabodl jej do Caesara. „Musel bys mít cenu nejméně dvacet talentů stříbra.“

Labienus zůstal s otevřenými ústy. To byla za jediného člověka absurdní částka. Odpovídala sto dvacet tisícům drachem.¹³ Kde tak daleko od Říma vezmou takové jmění? Museli by poslat vyslance do Itálie, shromáždit peníze a potom je nedotčené dopravit do rukou pirátů. Celá záležitost může trvat měsíce.

„Nestojím dvacet talentů stříbra,“ řekl Caesar.

„Věděl jsem, že nejsi významný,“ odpověděl pirát. „Když nestojíš za dvacet talentů, nemá cenu žádat o výkupné...“

„Mám daleko větší cenu,“ přerušil ho Caesar.

„Větší?“ Pirát se pomalu přiblížil s lakotným leskem v očích. „O kolik víc?“

„Můžeš za mě získat padesát talentů stříbra¹⁴ a to před...“ Musí navrhnout krátkou, nikoli však nesplnitelnou lhůtu.

„Před...?“ vyzvídal pirát.

„Než nastane dvakrát útlněk.“

Caesar byl kategorický.

Labienus rozhovoru tiše naslouchal. Caesar si kupuje čas. Jeho úmyslem je velitele pirátů podvést falešnými sliby o obrovské částce a pak hledat příležitost k úniku. Ze spáru pirátů však nikdo živý nevyvázne. Toho, kdo se o to pokusil, zločinci probodli při útěku.

„Jakže se jmenuješ, Římane?“ zeptal se kapitán pirátů.

„Ještě jsem se nepředstavil. Jsem Iulius Caesar.“

Pirát sraštil obočí a prohlédl si Caesara ze strany.

„To jméno mi nic neříká. Moc slavný tedy nejsi...“ A znovu se rozesmál. Potom dodal: „Ale ta cena je jen za tebe. Ostatní prodám jako otroky.“

¹³ Nebo 520 kg stříbra v tehdejší váze.

¹⁴ Asi 1 300 kg stříbra. Dle současné ceny stříbra by šlo v přepočtu přibližně o 1 300 000 euro. V době římské republiky však byla cena stříbra podstatně vyšší než dnes. Podle Engena (2004) jeden talent odpovídá devíti letům práce kvalifikovaného profesionála, což by předpokládalo v přepočtu asi 20–25 milionů euro.

„Ne!“ odmítl Caesar rozhodně. „Zvýšil jsem cenu výkupného z dvaceti na padesát talentů, ale ta zahrnuje nás všechny.“

Labienus zadržel dech.

Kapitán obchodní lodi a jeho námořníci se dívali na Caesara se směsí obdivu i strachu. Jejich život byl v jeho rukou.

Kapitán pirátů pomalu kroužil kolem Caesara. Neměl rád, když mu někdo vzdoroval.

Přiblížil se a plivl Caesarovi do tváře.

„To máš za to, žeš mi před mými muži odporoval, Římane,“ vybafl na něj a o několik kroků poodstoupil. „Ale obchod je obchod, souhlasím, Římane. Padesát talentů stříbra. Jestli je dostanu před druhým úplňkem, vyjdeš odtud živ ty i tví muži a také námořníci, kteří tě na lodi doprovázejí. Jestli však po druhém úplňku peníze neobdržím, všechny vás prodám jako otroky. Všechny, kromě tebe. Tebe ukřižuju za to, žeš mě donutil ztrácet čas... Iulie Caesare.“

„Souhlasím,“ potvrdil oslovený.

Pirát se na několik vteřin upřeně zadíval na svůj protějšek a pak svěřil ramena na znamení nevěřícnosti. Nakonec se obrátil ke svým mužům.

„Ujměte se velení lodi, všechny odvedte dolů. Vracíme se do přístavu.“

„Musím poslat vyslance,“ upozornil Caesar, jakmile ho piráti sevřeli.

„O tom si promluvíme později, Římane,“ odpověděl pirát. „Tady velím já.“

Caesar si utřel pirátovy sliny. Labienus ho vedl za paži a Caesar následoval ostatní do vězení v útrobách plavidla.

THRÁCKÉ TAŽENÍ

Thrákie¹⁵ roku 75 před Kristem

Gaius Scribonius Curio byl neklidný. Chtěl postupovat na sever, k tomu však potřeboval potraviny a náčiní všeho druhu, ale Makedonie, provincie, která mu byla určena, se nacházela v chudobě, do které ji nedávno uvrhl správce Dolabella. Mohl se vydat jeho cestou a zvýšit daně a požadovat dodatečné platby, dokonce mohl vymyslet nové daně, ale soud proti Dolabellovi před dvěma lety příliš rozbouřil provincii i Řím, takže raději volil jinou strategii. Nechtěl být zapleten do podobného soudu, jemuž musel čelit Dolabella.

Měl v plánu dosáhnout vítězství za každou cenu, aniž rozvíří kalné vody římské politiky, která mu navíc až do této chvíle dovolila plout v větrem v plachtách. Stal se senátorem, dokonce konzulem a nyní vládcem provincie. Chybí už jen triumf. Obrátil zrak směrem k severu, k územím Moesiů a Dardanů, až do blízkosti velké řeky Dunaje. Bylo to místo, které se římským legiím zdálo nedosažitelné. On byl rozhodnut vést hranice římského státu až podél břehů této řeky.

Scribonius Curio se tedy rozhodl vyplnit území Thráků, které už porazil Sulla při svém tažení do Řecka, a zmocnit se všeho potřebného pro své vlastní ctižádostivé tažení tím, že všechno uchvátí poraženému národu, jenž dosud neměl v římských zákonech jasně zakotvená práva anebo nikdo v Římě jeho stížnostem nenaslouchal. Curio také nedokázal rozlišit mezi jednotlivými kmeny a nevěděl, které v minulosti s Římem spolupracovaly a které nikoli.

Některé thrácké kmeny však projevíly vůči Římanům nečekaný a překvapivý odpor ve chvíli, kdy měly poskytnout dobytek, obilí a další potraviny Curionovým jednotkám za velmi podřadnou odměnu. Zejména jeden vůdčí představitel uražené starobylé šlechty povstal ve zbrani proti Curionovým kohortám a vládce znepokojoval. Zdálo se, že povstalec, jak ho Curio nazval, už v minulosti bojoval na straně Římanů a budil dojem, že zná jejich bojovou taktiku, takže zastavit ho bylo mnohem

¹⁵ Nynější sever Řecka, jih Bulharska a evropská část Turecka.

nákladnější, než se předpokládalo. Thrák měl k dispozici mnohem méně vojáků a vojenských prostředků. Nakonec byl zadržen, jeho vila podlehlá plamenům, jeho žena a dcery byly znásilněny a posléze mučeny a zavražděny před očima vzbouřeneckého vůdce a stovek dalších Thráků. Curio tím chtěl dát za vyučenou ostatním Thrákům a odpor vydávat jeho jednotkám potraviny skutečně ustal. Vskutku, krutost přinesla kýžený účinek. Curionovy legie brzy měly všechno potřebné, aby se mohly vydat k severu. Zbývalo vyřešit jediný problém.

„Co s tím Thrákem uděláme?“ zeptal se jeden vojenský tribun Curiona.

Thrák byl řetězy připoutaný k dřevěnému sloupu vztyčenému oproti vojenskému ležení. Neměl syny, a to vládcovi vnuklo dojem, že je onen muž slabý. Vždyť kdo není schopen zplodit dědice, neznamenal v jeho očích nic. Zabije-li ho, vymře s ním celé pokolení.

„Patřilo by se, aby byl ukřižován...“ začal Curio, ale zarazil se a zamračil.

Tribunovi, který ho oslovil, se to pranic nelíbilo. Gaius Volcatius Tullus by v trvalé válce na východě, nejprve proti Mithridatovým vojskům a nyní ve službách nového makedonského vládce, dal přednost boji proti skutečnému nepříteli, proti skutečnému vojsku, před loupežným tažením za účelem zásobení jednotek, kdy za sebou nechávali jen plameny a spoustu krve. Volcatius si také všiml, že si Curio dával dobrý pozor, aby se držel dál od bojového střetu. Jaký rozdíl v porovnání s mladým tribunem, kterého poznal při obléhání Mytiléné! Iulius Caesar se jmenoval. Řím jej vyobcova. Tullus, jako ostatně všichni, věděl o střetu mezi optimáty, kteří všechno kontrolovali, a populáry, kteří chtěli změnit zákony. Věděl také, že onen Iulius Caesar patří k druhé skupině. Ale Tullus se nevydal na politickou dráhu. Přesto by tak rád bojoval pod někým, kdo sice velí, ale zároveň sdílí s legionáři první bojovou linii. Co s tím mladým patricijem teď je?

„Ne, neukřižujeme ho,“ vládcův hlas vytrhl tribuna ze zamyšlení. „Je třeba vyslat ostatním Thrákům ještě tvrdší zprávu.“

Tullus pozdvihl obočí.

„Co tvrdšího ještě může být uplatněno na člověku, než jsme provedli, vládce?“ zeptal se důstojník. „Stal se svědkem toho, jak jsme mučili, znásilnili a pozabíjeli jeho ženu a dcery, podpálili jsme mu dům a zmocnili se všeho, co měl. Nevím, co může být ještě horší než tohle.“

Curio úsečně odpovídal.

„Nezabijeme ho. Ať ještě nějakou dobu trpí.“

Tribun si nemyslel, že jde o dobrý nápad. Thrákova zášť musí být ukrutná. K Tullovi se také dostala informace, že tento muž v minulosti bojoval na straně Římanů. Takhle se oplácí za minulou věrnost? Je moudré vyvolávat v někom takovou nenávist jen proto, aby se ostatním

ušetřila lekce?

„Pokud ho neukřižujeme... co s ním uděláme, *vir clarissime*? Budeme ho brát s sebou na sever jako vězně?“

„Prodáme ho do otroctví,“ odpověděl vládce.

Římské legie vždycky následovali překupníci, kteří rychle a velmi výhodně kupovali otroky, jež římské jednotky získávaly při svém postupu, ať to bylo kdekoli.

Centurio přikývl, přestože se mu tento rozkaz nezamlouval.

Vládce se vrátil dovnitř *praetoria*.

Tullus nařídil zajatce odpoutat a ten, zbaven okovů, padl na kolena.

„Dejte mu vodu,“ nařídil tribun.

Jeden legionář přisunul zajatci měch, ten jej uchopil, seshora naklonil a chtivě se napil.

Tulla upoutala ona lačnost po životě u někoho, kdo měl být zcela zničen.

„Přiveďte ho ke mně,“ rozkázal tribun.

Dva legionáři Thráka zvedli a strčili do něj, aby následoval jejich nadřízeného. Prošli celým římským ležením, opustili jej, dostali se přes příkop, až došli ke stanům a ven z opevnění, kde si svůj tábor rozložili překupníci s otroky.

Tribuna přivítal špinavý, vysoký a nahrbený muž páchnoucí po levném víně.

„Koho nám přivádějí římské legie dnes?“ řekl na uvítanou.

„Tady ho máš,“ odpověděl Tullus. „Cena jako obvykle.“

„Ale vždyť je po úderech celý rozmlácený,“ stěžoval si překupník, aby snížil cenu, kterou měl zaplatit. „Vždyť sotva stojí na nohou. Pro práci se nehodí.“

Tullus se podíval na zajatce a pak na dalšího.

„Tenhle muž je odolný, věř mi,“ odvětil mu nikoli proto, aby smlouval, nýbrž proto, že ho vedla intuice válečníka. „Podrobnosti vyřeš s mými muži.“ Otočil se a zamířil zpět do ležení.

Překupník si z čiré zlosti odplivl, když viděl, že důstojník žádné smlouvání o ceně nepřipouští. Pročistil si hrdlo a pak se obrátil na zajatce.

„Jak se jmenuješ, otroku?“

Překupníkův hlas dolehl ke vzdalujícímu se tribunovi.

Byl slyšet úder.

„Ptal jsem se tě, jak se jmenuješ, pitomče!“

Tullus se zastavil a otočil, aby výjev sledoval, přestože nemínil zasahovat. Otrok už nebyl jeho záležitostí ani záležitostí legií.

Thrák dál mlčel.

„Třeba neumí latinsky,“ poznamenal jeden z překupnickových pomocníků.

Tullus věděl, že vězeň latinsky umí. I řecky. Slyšel ho v ležení mluvit s ostatními zajatci oběma jazyky.

„Uvidíme, jestli odpoví, nebo ne,“ řekl nahrbený překupník a uštědřil otrokovi ránu, až mu vytryskla krev z nosu.

Thrák nakonec polkl, přiložil hřbet ruky k tváři, aby zastavil proud krve tekoucí z nosu, a nahlas pronesl:

„Jmenuji se Spartakus.“

NEMYSLITELNÉ VÝKUPNÉ

Ostrov Pharmaconesium
Mare Internum, v blízkosti pobřeží Kilikie
Roku 75 před Kristem

„Říká si Démétrios,“ poznamenal Labienus směrem k Caesarovi ve stanu, kde je ubytovali. Na ostrově, pro ně neznámém.

Pravděpodobně šlo o samotný ostrov Pharmaconesium, blízko něhož je dopadli, ale protože je z lodi odvedli se zavázanýma očima, nemohli vidět ani zátoku, ani přístav, kde měli piráti základnu. Nebyli si však jisti. Vytušili, že se nacházejí na Pharmaconesiu, protože plavba od srážky s piráty uběhla velmi rychle, a jak Caesar, tak i Labienus dospěli k názoru, že piráti se omezují na operování v okolí ostrova.

„Kdo?“ zeptal se Caesar.

„Kapitán pirátů. Říká si Démétrios,“ upřesnil Labienus. „Nezaslechl jsi to jméno, které všichni používají, když se na něj obracejí?“

„Nezaznamenal jsem to.“

„To vidím,“ opáčil Labienus trochu dotčeně.

Caesar se chová podivně. Nejprve navýší výkupné na absurdní sumu, kterou není možné sehnat, a tím méně za tak krátkou dobu, a nyní prokázal, že si ani nevšimá důležitých věcí, které se dějí v jeho okolí. Uvědomuje si vůbec hrozící nebezpečí? Že může být popraven a ostatní prodáni do otroctví?

Nacházeli se sami v malém, ale přiměřeně pohodlném stanu s čistými proutěnými lůžky s několika přikrývkami a džbánem čerstvé vody. Seděli proti sobě, každý na své posteli.

„Démétrios...“ opakoval Caesar zamyšleně. „Jako Démétrios z Faru, illyrský vládce, který používal piráty proti všem. Buď má náš pirát nějaké povědomí o dějinách, nebo je shoda jmen s tímto dávným králem pouhá náhoda.“ Sklonil hlavu. „Jsme na tom špatně,“ připustil. „Ale, u Iova, ne hůře než na Lesbu u Mytiléné, když na nás útočili Anaxagorovi vojáci.“

„Vždyť jsme tam také málem zemřeli,“ glosoval Labienus, jako by slova jeho přítele potvrzovala skutečnost, že se ocitli v jedné z nejhorších možných situací.

„Ne, ne. Teď nezemřeme. Mám plán. Problém je...“

V okamžiku, kdy chtěl všechno vysvětlit, do stanu vtrhlo několik pirátů, popadli oba za paže a vyvlekli je ven.

„Démétrios vás chce vidět, Římané,“ vybaflí na ně nevybíravě.

Caesar i Labienus škusbli svázanýma rukama. Piráti tasili meče a šermovali dýkami, ale ustoupili dozadu a jen ukázali, kudy se mají vydat.

Caesar i Labienus cestou na setkání s kapitánem únosců procházeli mezi hostinci plnými dalších pirátů, kteří popíjeli a ládovali se vybranými jídly, mezi sklady s obilím a dalšími potravinami, střeznými ozbrojenými muži, mezi budovami, jež vyhlížely jako obchody, kovárny, truhlářství, hrnčířství a také, jak by ne, mezi nevěstinci s několika prostitutkami, které je zvaly, ať vejdou.

Bylo zřejmé, že piráti žijí v hojnosti a že byli obstojně schopni se samozásobit. Spíše než přístav bez pravidel a řádu místo připomínalo malé osídlení, které se nijak nelišilo od mnoha jiných přístavních měst, jež Caesar viděl při svých předchozích plavbách.

Došli k prostornému domu s venkovními dórskými sloupy a uvnitř s velkým atriem s květinami. Bylo to velmi příjemné místo, kde byl člověk chráněn před sluncem a místním kilikijským žárem. Zejména letní období bývají v této oblasti následkem vlhkých veder nesnesitelná a člověk se ve dne v noci potí.

Démétrios je přijal s několika otroky spoutanými a klečícími u jeho nohou. Popíjel víno ze zlatého poháru. S několika svými muži, kteří mu dělali společnost, se smál. Bezpochyby šlo o jednu z častých slavností, které se konaly vždy, když zadrželi nějakou obchodní loď.

„Tady ho máme, našeho bohatého Římana.“ Dal znamení, aby Caesara a Labiena nechali před ním stát. „Nu dobrá, Římane, Iulie Caesare... jak to uděláme? Padesát talentů stříbra dřív, než nastane druhé novoluní. V drachmách to dělá tři sta tisíc. Anebo všechno ve stříbře? Nebo část v drachmách a část ve stříbře? Jak mi je předáš, mě nezajímá, ale musí to být jedním z těchto tří způsobů. Doba, kterou sis určil, je krátká a moje trpělivost velmi omezená. Druhý úplněk nastane za třicet osm dní. Pokud se nevrátíš do Říma, nemyslím, že toho dosáhneš.“

„Mám tady blízko přátele,“ řekl Caesar.

„Opravdu?“ Démétrios podal pohár s vínem do rukou jedné otrokyně. „To mě zajímá...“ Upřeně se zadíval na Caesara, ale ten mlčel, aniž uspokojil únoscovu zvědavost. Pirát se nepohoršil. „Dobrá, je to tvoje tajemství. Mohl bych to z tebe vytlout, ale stojíš-li padesát talentů stříbra, jsi cenným zbožím. Mně je jedno, od koho nebo odkud získáš peníze, jen když je dostaneš.“

„Potřebuju jen poslat lodí vyslance. Peníze dorazí dřív, než vyprší sjednaný termín,“ opakoval Caesar to, co naznačil, jakmile vstoupili na pevnou zem a začal vyjednávat o svém osudu.

„Poslouchám, Římane,“ reagoval s nefalšovaným zájmem Démétrios.

V nitru si stejně jako Labienus myslel, že zajatec si pouze kupuje čas, aby oddálil svou popravu nebo prodej do otroctví, ale vidina padesáti talentů stříbra stojí za to, aby něco přes měsíc počkal.

„Dovol, aby zde přítomný přítel odplul na lehké lodi a s potřebnou posádkou naší obchodní lodi a s několika mými otroky,“ upřesňoval Caesar k překvapení všech, a zejména samotného Labiena klidně. „Objede několik přístavních měst, kde mám přátele, kteří mu dají peníze. Vrátí se a předá ti je.“

„To je tak jednoduché?“ vyzvídal Démétrios lehce nevěřicným tónem.

„Tak jednoduché a připouštím, zároveň komplikované,“ odpověděl Caesar. „Padesát talentů je hodně peněz. Doufám, že mí přátelé jsou skutečně dobří přátelé.“

„A že se tvůj zde přítomný druh vrátí s penězi,“ naznačil Démétrios, který nemohl přestat uvažovat jako pirát. „Uniknout s podobným jměním představuje pro každého velké pokušení.“

Labienus se přiblížil k Caesarovi a tiše mu řekl: „Nenechám tě tady samotného.“

Ale Caesar, aniž se otočil, zdvihl pravou paži. Labienus zmlkl. Alespoň pro tuto chvíli.

„Přítel se vrátí.“

„Tím lépe pro tebe, Římane... nebo nepřezijíš, abys o tom mohl vyprávět. Musím připustit, že máš odvalu. Neměl bych radost, kdybych tě musel zabít.“ A rozesmál až k slzám. Když se dosyta vysmál svému rukojmí, zvážněl. „Třicet osm dní.“

Caesar přikývl.

„Třicet osm dní a ani jeden navíc,“ opakoval Démétrios.

Byl to rozsudek. Nenapadnutelný. Nevyvratitelný. Pro Caesara druhý rozsudek smrti. Nejprve Sulla, nyní piráti.

Caesar a Labienus se v doprovodu mužů, kteří je střežili, vrátili do stanu. Cestou ještě mohli slyšet Démétriovy výbuchy smíchu a řehot jeho mužů.

„Nemysli, že tě na ostrově nechám samotného,“ opakoval Labienus, jakmile se znovu ocitli o samotě.

„Nemluv nesmysly,“ obořil se na něj Caesar vážně. „Teď není čas na city, musíme být praktičtí. Beze zbraně a bez mužů pod naším velením tady ani ty, ani já nic neznaménáme. Zabijí nás. Zadrží je jen peníze a příslib jejich získání. Tím, že zůstaneš, mi nepomůžeš. A kromě toho, v jedné věci měl pirát pravdu. Tři sta tisíc drachem je mnoho peněz. Předpokládejme,

že je předají někomu jinému, koho vyšleme naším jménem. Třeba takový kapitán obchodní lodi, s nímž jsme připluli z Říma. Přestože vypadá jako čestný muž, upřímně – opravdu si myslíš, že s výkupným vrátí?“

Labienus chvíli přemýšlel.

„Ne, nemyslím, že by se vrátil. Tím méně s tolika penězi v rukou. I kdyby překonal chtivost po penězích, a dokonce měl úmysl se vrátit, možná by se nakonec nevrátil ze strachu, že piráti nedodrží úmluvu a nechají si peníze, ale tebe zabijí a ostatní prodají do otroctví.“

„Proto musíš jet ty, ke všem bohům, vždyť jsi jediný, komu věřím,“ naléhal Caesar.

„Ale kam mám jet?“

„Do Thessalonické, do Makedonie a...“ chvíli uvažoval, ale měl to dobře promyšlené a bylo to jediné řešení. „Na Lesbos. Musíš se vrátit do Mytiléné.“

„Kde jsem málem umřel,“ připomněl Labienus.

„Kde jsi málem umřel,“ potvrdil Caesar, ale pokračoval. Zčásti proto, aby Labienovu mysl odpoutal od špatných znamení, zčásti proto, že mu musel vysvětlit hodně věcí a mnoho času nezbývalo. „Dobře mě poslouchej. Musím ti říct, jak se bude v každém z měst vyjednávat. Já jet nemohu, ale ty budeš mým hlasem, budeš mluvit za mě. Především v Mytiléné. V Thessalonické najdeš přátele, ale v Mytiléné nikoli. Přesto potřebujeme peníze z obou měst.“

Labienus přikývl a pozorně naslouchal.

Nakonec mu zbyla k objasnění jediná pochybnost.

„A smlouvají v Thessalonické nebo Mytiléné?“ zeptal se.

„Přijmi jakékoli podmínky. Jakékoli,“ odpověděl Caesar s nezvratnou jistotou. „Přivez peníze a se sliby a dohodami se vypořádáme potom.“

VIII

*

CARNIFEX

*

Pobřeží Přední Hispánie Pompeiovo prokonzulské vojsko Roku 75 před Kristem

Pompeius po ponížení u města Laura zuřil. Jeho hrdost ranil pohled na hořící město, jež jediné bylo spojencem optimátů a pro které nemohl nic udělat. A Pompeius patřil k těm lidem, kteří jakoukoli uštědřenou potupu mnohonásobně vracejí. Krutě, nelítostně. Ne nadarmo získal přezdívkou *Adulescentulus carnifex*¹⁶, a to zejména pro krutost a týrání populárů při svých taženích v Africe, na Sicílii a v Itálii během občanské války s Mariem. Tehdy nechával popravovat dokonce vůdčí veterány populárů, kteří zastávali senátorskou funkci, navzdory tomu, že sám nebyl ani senátor a nedosáhl ani pětadvaceti let věku.

Ted, tváří v tvář Sertoriovi, po Mariovi druhému ve velení jednotek, byl odhodlán vzbouřeným populárům v Hispánii připomenout, že *carnifex*, Řezník, je po letech zpět a stejně zběsilý, stejně nezadržitelný a stejně nemilosrdný. Navíc obdržel zprávy, které ho povzbudily: Mutia Tertia, druhá manželka, kterou pojal po smrti Emilie, jež byla Sullovou nevlastní dcerou, jej informovala o narození dalšího potomka. V tomto případě chlapce a nikoli dcery, jako se stalo před několika lety. Chlapec znamená sílu, průbojnost, budoucnost. Dívka nemá žádnou cenu. Caesar má dceru. Ale on, Pompeius, má nyní syna. To mu dodá větší energii k protiútoku.

Zkoumal mapy oblasti.

Hledal jednoduchý, ale významný cíl, který by nebyl příliš opevněný nebo dobře chráněný. Musí jít o vítězství, které vzbudí pozornost, ale pro vojsko nebude představovat velkou zátěž.

„Valentia¹⁷ by nám mohla posloužit.“ Geminus ukázal na jeden plán rozložený na stole v táborovém *praetoriu*. „Jde o enklávu, o níž je rostoucí obchodní zájem. V hospodářském soupeření brzy vystřídá Saguntum.

¹⁶ *Adulescentulus* je termín, který se používal pro osoby zhruba ve věku od dvanácti do pětadvaceti let věku. Viz Levi a Schmidt (1977).

¹⁷ Dnešní Valencia.

Výhodou je, že leží uprostřed planiny a nemá žádné velké hradby. Útokem jí lze dosáhnout.“

Pompeius se naklonil nad mapu. Když se znovu vztyčil, vynesl nad městem rozsudek.

Sertoriovo vojsko populárů v Hispánii

Údolí řeky Turia

Perpenna s Herenniim a dalšími důstojníky převzali velení nad jednotkami, zatímco Sertorius plnou rychlostí cestoval do Cartaga Nova s cílem být v přístavu, až doplují Mithridatovy lodě s penězi, na nichž se dohodli: výměna žoldnéřů za zlato a stříbro.

„Zničí Valentii,“ konstatoval Herennius, zatímco pozoroval Pompeiovo vojsko číhající u chabých hradeb města na planině v ústí řeky Turia. „Nemají ani vojenské vybavení, aby odolali, ani nejsou chráněni přírodními vyvýšeninami jako Saguntum. Jestli nic nepodnikneme, Pompeius se projede městem jako čtyřspřeží po padlých jezdcích při závodech v Cirkus Maximu.“

Perpenna si představil tvrdý, ale nijak přehnaný obraz, nicméně mlčel.

„Nic nepodnikneme?“ zeptal se Herennius se zoufalým tónem v hlase. „Zachováme se jako Pompeius vůči Lauru? Jsme jako oni a necháme naše spojence jejich vlastnímu osudu?“

„Pompeius hledá přímý střet velkého významu, ale Sertorius trval na tom, abychom se něčemu podobnému za každou cenu vyhnuli. A...“ stálo ho velké úsilí větu dokončit, „i když se budeme držet daleko od bitvy a následkem dojde ke zničení spráteného města, sdílím se Sertoriem názor, že se máme vyhnout přímému střetu alespoň do chvíle, než se Sertorius vrátí s jednotkami, které v oblasti máme. Střetnout se s Pompeiem se silami, které zde můžeme použít, by bylo zničující.“

Víc už se o tom nemluvilo.

Přestože jim z nečinnosti vřela krev v žilách, Herennius i ostatní důstojníci cítili, že Perpenna má pravdu. Musejí počkat na Sertoriův návrat.

Město Valentia roku 75 před Kristem

Pompeius postupoval na Valentii ze severu cestou po Via Herculea¹⁸. Město bylo bez obrany. Valentia byla založená v době, kdy Řím toto území ovládal, a tak se velké útoky neočekávaly. Šlo o centrum vybudované pro obchod, více otevřené než uzavřené, spíše nakloněné lidi

¹⁸ Později známá jako Via Augusta, protože ji opravil a vylepšil císař Augustus.

přijímat než vést odpor. Město stvořené pro obchodní výměnu, nikoli válečná pevnost.

Městští vládci se snažili vyjednávat se všemocným prokonzulem, snažili se dokázat, že jejich dohody se Sertoriem nemají nic společného s jejich věcí, že jsou ochotni je přehodnotit... Zkrátka měli v úmyslu otevřít Valentii obávanému vyslanci optimátů dokořán. Nabídli jeho jednotkám obilí, víno, olej, všechno, co chtěl.

Pompeius byl ke všem návrhům hluchý a slepý a napadl brány ze severu se vším, co měl. Vybudoval dokonce nějaké obléhačcí zbraňové systémy, jichž pravděpodobně ani nebylo zapotřebí. Balvany vrhané Pompeiovými katapulty však bezesporu prohloubily hrůzu obléhaných.

Při pohledu na zuřivost, s jakou prokonzul útočil, se představitelé města rozhodli odpovědět všemožným odporem, neboť tušili, že jakmile římský velitel optimátů projde branami dovnitř, bude neúprosný. Na severních hradbách rozmístili lučištníky a snažili se posílit bránu, na niž se útočilo. Všechno bylo téměř k ničemu. Pompeiovi vojáci ve formaci *testudo* dosáhli hradeb a zahákli za ně žebříky, po kterých začali co nejrychleji šplhat, zatímco jiní legionáři městskou bránu podpálili. Brzy vzplála a ohlásila ještě větší a ničivější požár.

„Brána padla,“ sdělil Geminus svému nadřízenému v pohodlném postavení v zadní voji, odkud útok pozoroval.

Pompeius neodpověděl, ale otočil se, aby z dálky pohlédl na Perpennovy jednotky, které se zachovaly podobně jako on u Laura a neodvázily se na něj zaútočit, protože neměly dost prostředků a sil, neboť Sertorius s sebou odvedl hlavní část vzbouřeckého vojska.

„Jděte už dovnitř, pro Iova samého!“ nařídil prokonzul a nepřestával se dívat směrem k nehybným Sertoriovým vojákům na západním obzoru. „Jděte dovnitř a všechno strhněte!“

„Všechno bez výjimky?“ zeptal se Geminus, který měl před očima obraz, jak Sertorius v podrobeném Lauru ušetřil před zničením chrámy, a dokonce i životy obyvatel.

„Všechno,“ potvrdil Pompeius.

„A co uděláme s lidmi?“ Chtěl přesné instrukce, aby je mohl předat ostatním legátům a vojenským tribunům.

„Ty, kteří bojovali, pozabíjejte. Zbytek spoutejte řetězy a poslouží nám jako otroci. Velitele, kteří se spojili se Sertoriem, ty...“ odpověď nechal viset ve vzduchu.

„Co s nimi provedeme, prokonzule?“

„Ty chci živé,“ odpověděl Pompeius a Geminiovi bylo jasné, že mnohem lépe na tom budou ti, kteří měli být podle prokonzulova rozkazu zabiti. Ještě bylo potřeba ujasnit jednu záležitost. „A koho pověříme velením?“

Pompeius chvíli přemýšlel.

„Lucia Afrania,“ odpověděl. „Jeví se mi věrný, ale chci vidět, jestli umí jednat s tvrdostí, kterou hledám. V tomto tažení proti Sertoriovi potřebuji muže, jimž se při trestání nepřítel nezachvěje ruka a v první bitevní linii neztratí odvalu.“

Sertoriovo vojsko, na pět mil od Valentie

Marcus Perpenna přihlížel plamenům, které šířily město, jež podél řeky Turia v posledních letech kvetlo. Z této kolonie záhy nezbylo nic. Bylo zřejmé, že Pompeius si město vybral, aby vyslal vzkaz zbytku sousedních osad, které ještě zůstávaly populárům a Sertoriovi věrné.

Valentia

Lucius Afranius překročil severní městskou bránu, která již byla ohněm a balvany vrhanými z katapultů vyvrácena. Vnořil se dovnitř *cardem*, které křížovalo město ze severu na jih, a z této ústřední třídy rozdával svým mužům rozkazy, ať všechno zničí. Dostali pokyny pozabíjet všechny ozbrojené muže a zajmout všechny ostatní včetně žen a dětí. Termální městské lázně, Aeskulapova svatyně a obrovská hlavní spižárna, kde se ve Valentii uchovávalo obilí, vzplály v plamenech.

Vyděšení obyvatelé prchali sem a tam v marné snaze se před tímto běsněním, ničením, před ohněm a krví zachránit. Afranioví legionáři zabíjeli všechny muže, kteří se jim připletli do cesty, s výjimkou těch, kteří poklekali, měli ruce vzhůru a ukazovali, že v nich nedrží zbraně. Při jakýchkoli pochybnostech nemilosrdně vraždili. Když si podrobili obyvatelstvo, začali drancovat a znásilňovat. Afranius všechno řídil. Dokonce i masakr vyžaduje organizaci. Dovolil drancovat, ale sex svým mužům slíbil až na dobu, kdy celé město shoří. Nechtěl připustit, aby se jeho legionáři příliš rozptylovali a ztratili ze zřetele kontrolu nad situací a konečným cílem. Ve vzbouřeném městě neměl zůstat kámen na kameni. Připomněl jim, že chce co nejdřív vidět místní představitele spoutané, aby je mohl co nejdříve předvést Pompeiovi. Pak jim přenechá valentijské ženy, aby se s nimi do sytosti potěšili.

Vydané příkazy uspíšily zajetí jak vojenských, tak občanských vládců Valentie. Dopadli je na fóru v blízkosti Aeskulapova chrámu, jenž bez ustání hořel, přestože byl postaven z kamene a mramoru, jelikož byl uvnitř potažen závěsy a vybaven nábytkem. V každém koutě svatyně a ze všech obydlí v okolí se valil dým a vzduch se v této části města stával nedýchatelným. Čtrnáct mužů, kteří představovali vládu ve Valentii, proto

odvlekli a předvedli před Pompeia o několik ulic dál, do místa, kde ještě dýchání nevyvolávalo kašel.

Geminus všechno pozoroval stoje vzadu za důstojníky.

„Tady jsou,“ ukázali legionáři, kteří Valentijce zajali. „Byli schovaní v jedné budově na foru, vedle Aeskulapova chrámu.“ Udělili je do zad a donutili je, aby před legátem Afraniem a prokonzulem Pompeiem poklekli.

Afranius ustoupil stranou, aby jeho nadřízený mohl předstoupit před nešťastníky, kteří po úderech horko těžko zachovávali důstojnost, ale o své životy nežadonili. Při pohledu na zničené město, lapené ženy, na mnoho mrtvých přátel a na vyděšené děti jen stěží zadržovali slzy.

„Tak to jste vy, kdo jste uzavřeli dohodu se vzbouřeným Sertoriem, je to tak?“ zeptal se Pompeius uprostřed hukotu plamenů, který je obklopoval.

„Je to tak,“ připustil jeden z řady klečících mužů.

Pompeius se k němu vydal, spokojen, že má protějšek, jenž s ním bude hovořit.

„Aha, než jsme pronikli do města, chtěl jsi vyjednávat, že?“ promluvil k němu stoje vůči zajatci vyzývavě s rukama v bok.

„Se Sertoriem jsme jednali v pomýlení...“ poznamenal oslovený v poslední snaze probudit v Pompeiovi slitování, „nemsti se za náš omyl na veškerém obyvatelstvu. Zabij nás, jestli chceš, ale neodsuzuj k smrti nebo otroctví ostatní obyvatele.“

Pompeius se skrčil, aby se mluvčímu podíval do tváře a do očí. Zajatec dál klečel, ruce spoutané za zády, obklopen legionáři věrnými prokonzulovi.

„Jméno,“ poručil Pompeius.

„Gaius Trebonius... prokonzule,“ odpověděl vězeň.

„Vida... Trebonius...“ promluvil k němu Pompeius a položil ruku na jeho rameno, jako by hovořil k příteli nebo drahému příbuznému. „Na všechno je pozdě. Musel jsem postavit novou dlážděnou cestu přes Alpy, abych obklíčil divoké galské kmeny, musel jsem porazit Salve u Massalie, překonat Pyreneje, vybrat města, která jako to tvoje zachovávají věrnost vzbouřencům, a dostat se až sem a být přítomen tomu, jak Sertorius vypálil Lauro, spojeneckou kolonii Říma, jediného Říma, který existuje, nikoli toho, který je závislý na falešném senátu, jež vytvořil onen zrádce, který vás má všechny omotané kolem prstu. Proto Valentia skončila. Zcela jsem zničil Valentii, ale na pobřeží Přední Hispánie jsem neporazil žádné významnější město. Pouze jsem vyslal zprávu všem ostatním městům, která jsou ještě Sertoriově věrná. Proto, Trebonie, Valentia shoří na popel, bude vydrancována, zničena a navždycky vymazaná z historických análů. Spálím všechny budovy, pozabím všechny vaše ozbrojené muže a mnoho občanů, kteří s vámi spolupracovali. Zbytek mužů, žen a dětí prodám

do otroctví. A pokud jde o vás..." Sundal ruku z Treboniova ramene a znovu se vztyčil. „Vás," opakoval, „vás pomalu... popravím." Podíval se na Afrania, na Geminia a na další důstojníky. „Pomalů, beze spěchu je rozčtvrtíte, použijte všechny hrůzy, které si dokážete představit. Pak, bez mince v ústech, nechejte jejich rozčtvrcená těla napospas krysám."

„Nééé..." zakvílel Trebonius, ale odpovědi na jeho stížnosti a nářky byly kopance.

Pompeius se vydal po *cardu*. Obklopen plameny požáru, jež ničily město, vyšel z Valentie, zničené pro výstrahu zbytku kolonií, které ještě zůstávaly věrné Sertoriovi. Nezastavil se, dokud nepřekročil napůl zhroutené hradby a nedosáhl břehů řeky Turie. Kdysi slyšel, že v keltiberském jazyce turia znamená „bílá voda". Po dnešku by se možná jméno mělo změnit... Stovky mužů se spoutanýma rukama dotáhli až tam a u křišťálových říčních vod je podřezávali. Pozabýjeli jich tolik, že se voda zbarvila do ruda.

Valentia za jejich zády hořela celou noc, až ji téměř celou spolklý plameny.

Za svítání tudy dosud bloudili legionáři a hledali, co by ještě mohli vyloupit. Ve městě ale nic nezůstalo. Ničení se překvapivě vyhnulo části *macella* se zeleninou na okraji města, blízko zeleninových zahrad vedle řeky. Až do toho neblahého dne *macellum* zásobovalo obyvatele, kteří nyní byli mrtví nebo prodáni do otroctví. Legionáři bez zastavení procházeli podél *fora holitaria*, kde se za ranních červánků ještě leskla čerstvá zelenina.¹⁹

¹⁹ Valentie byla znovu postavena za doby Augustovy, Caesarova prasnynovce.

OPĚT MAKEDONIE

Římská provincie Makedonie, Thessaloníké**Roku 75 před Kristem, pětadvacet dní před vypršením lhůty na zaplacení výkupného**

Zoufalému Labienovi se moře zdálo nekonečné. Měl dojem, že loď do svého cíle, do Thessaloníké, nikdy nedopluje. Dny nezadržitelně a rychle ubíhaly jeden za druhým a on ještě neobdržel žádné peníze na výkupné. Už uplynulo dvanáct dní z lhůty, kterou domluvili s piráty. Proč jen Caesar nevyjednal delší lhůtu? Labienus stál na přídi, vyčerpaný každou odkrojenou hodinou, každou chvílí, která se rozplynula, aniž získal jediný talent z padesáti, které musí nashromáždit. Částka odpovídala milionu dvě stě tisícům sesterciů. Hotové šílenství.

Zhluboka vydechl s pohledem k obzoru.

Chtěl se cítit alespoň trochu užitečný. Umínil si tedy, že Caesarovy pokyny do písmene splní. Jakmile přistál u hlavního města Makedonie, ihned běžel k římským představitelům a odevzdal jim Caesarův osobní dopis pro jeho rodinu, aby k ní co nejdříve dorazil oficiální poštou. Podplatil poštovní úředníky, aby zpráva bezprostředně odešla, a slíbil jim dodatečnou odměnu, až rodina dopis převezme. Byl si jist, že Caesarova matka jim vyhoví.

„Pro případ, že by všechno špatně dopadlo,“ řekl mu Caesar, když mu dopis předával. „Aspoň vysvětlení a rozloučení s Cornelií, Aurelií a malou Iulií, se všemi.“

Jakmile dopis odevzdal, Labienus spěchal k osobě, která byla pověřena vedením města, protože Curio se vrhnul do dobytelského tažení na sever, dál za Thrákii. Místo toho se tedy obrátil přímo na místní aristokracii. I kdyby Curio pobýval ve městě, Caesar byl v tomto bodě velmi přesný: „Nechod' za vládcem,“ naléhal a Labienus ho chápal. Curio by patricijovi ze strany populářů nikdy nepomohl.

Perdikkás byl makedonský vůdce, jenž se před lety vydal do Říma, aby prostřednictvím samotného Iulia Caesara vedl soud proti vládcovi provincie Gnaeovi Corneliovi Dolabellovi. Společensky se vyšvihl a stal se významnou osobou makedonské šlechty ve městě.

Přijal Labiena přátelsky. Přistoupila k nim také Myrtale, mladá žena, kterou zhanobil Dolabella, nyní provdaná za Perdikka. Dívka sál brzy opustila a nechala oba muže, aby si promluvili o svých záležitostech. Už jen to, že se ukázala, bylo výrazem výjimečné zdvořilosti vůči Římanovi, jemuž chtěl Perdikkás vyjádřit úctu.

Labienus byl neklidný. Díval se okolo sebe a vnímal přátelský postoj, dokonce vřelé city, ale tušil nedostatek finančních prostředků. A ty potřeboval nejvíc. Dům byl prostorný a pohodlný, s velkými atrií, a jedno z nich bylo dokonce vybaveno sloupovím, ale výzdoba skromná. Všiml si, že některé mozaiky jsou omšelé a vlhkost že ničí malby. Jako kdyby úpadek místní šlechty byl výrazem úpadku celé Makedonie, která před staletími za Alexandra Velikého ovládala celý svět od Řecka až po Indii.

Šel rovnou k věci a rychle objasnil okolnosti Caesarova únosu.

Perdikkás ho pozorně vyslechl. Jeho přítel Archelaos, jenž ho při cestě do Říma s Dolabellovou obžalobou doprovázel, mu stál po boku a s ne-falšovaným zájmem sledoval slova vyslance onoho advokáta, s nímž kdysi spolupracoval a jenž jim pomohl utéci z Říma, když se všechno obrátilo proti nim.

„Situaci rozumím velmi dobře,“ odpověděl Perdikkás, jakmile Labienus dokončil své vyprávění o událostech posledních týdnů. „Přestože mnozí z nás cítíme k Caesarovi náklonnost,“ podíval se krátce na Archelaos, jenž přikývl, „bude obtížné tvou žádost uspokojit. Přinejmenším v plné výši, ale než mě přerušíš,“ – Labienus učinil gesto na znamení, že chce znovu promluvit – „dovol, abych ti všechno vysvětlil. Není třeba, abys mi připomínal, že Caesarovi mnoho dlužíme. Myslíš, že jsem zapomněl, jak se snažil pracovat u římského soudu ve prospěch našich stížností na Dolabellu? Nebo že jsem zapomněl, jak jsme bok po boku bojovali uprostřed bouře proti nájemným vrahům v příšerných římských ulicích? Či snad, že jsem zapomněl, jak nám Caesar poskytl loď a dal záruky, abychom mohli tajně opustit město, když nás po Dolabellově smrti římsští představitelé hledali? Ne. Dovolím si obracet se k tobě tímž oslovením jako samotný Caesar. Ne, příteli, ne, na nic z toho jsem nezapomněl, ale právě jsi viděl, v jaké situaci žiju. Je možné, že v Thessaloníkě jsem někým významným, ale jsi všímavý muž, znám tě a vím, že jsi v mém domě a v rodině odhalil známky nedostatku peněz. Tak to chodí ve všech makedonských rodinách. Dolabella nás vysál až na kost. Ti, kdo ho nahradili, nejsou tak zkorumpovaní ani tak chtíví, aby se obohatili na náš účet, ale také nesnížili daně a k dovršení všeho současný vládce Gaius Scribonius Curio uvedl v chod tažení proti Dardanům a Moesiům a uvalil na nás dodatečné platby, aby toto nové římské dobrodružství mohl financovat. I když zásobováním svých jednotek pověřil Thráky, Makedonie také musela přispět. Za těchto

okolností jsme se sotva postavili na nohy. Žádáš o příspěvek sto padesáti tisíc drachem ze tří set tisíc, které vymáhají piráti, ale já nejsem schopn takovou sumu nashromáždit, i kdybych šel prosit u všech šlechticů města, kteří si Caesara váží.“

Labienus opět učinil gesto, aby dal najevo, že chce promluvit, ale Perdikkás znovu zdvihl ruku, aby ho umlčel, a pokračoval ve svém slovu.

„Vím, vím, že jsi hovořil o Caesarově slibu vrátit nejen vložené peníze, ale dvojnásobnou částku, než je ta, kterou ti dáme jako investici. Není mi jasné, jak bude schopen něco takového splnit, ale nepochybuji, že nabízí-li to, má nějaký plán, jak slibu dostat. Tento slib však nic nemění na počátečním problému. Pro nás jednoduše není uskutečnitelné tuto sumu nashromáždit, natož v průběhu několika dní. Nemůžeš dlouho čekat a musíš se brzy vrátit k pirátům, abys jim předal výkupné. Taková je, příteli, situace.“

Labienus pochopil, že nemá smysl naléhat ani dál argumentovat tím, že Caesar musel opustit Řím právě proto, že čelil optimátům žalobou proti Dolabellovi. Jeho protirečník velmi jasně vyložil, co může a co nemůže udělat. Nešlo o nedostatek vůle Caesarovi pomoci. Pomoc však nešlo uskutečnit.

„Kolik můžete shromáždit, řekněme, během dvou nebo tří dnů? Než znovu zvednu kotvy?“ dotíral Labienus pragmaticky a co nejpříměji.

Perdikkás a Archelaos na sebe pohlédli.

„Snad šedesát tisíc drachem,“ řekl první.

„Budeme-li mít štěstí,“ doplnil druhý.

Labienus přikývl, ale jeho obavy stouply ještě víc. Teď bude muset při své pouti za získáním peněz žádat nikoli dalších sto padesát tisíc drachem, nýbrž dvě stě čtyřicet, má-li výkupné doplnit.

Upřímně řečeno, víc věřil Thessalonické než Mytiléné.

A Thessalonické zklamalo.

V ozbrojeném doprovodu několika námořníků a sloužících se vydal se sklopenou hlavou ulicemi Thessalonické směrem do přístavu, aby se vrátil na obchodní loď a čekal tam na peníze, jež mu Perdikkás a Archelaos příslibili.

Prošli náměstím přeplněným obchodníky a kupujícími. Labienus se ze setrvačnosti a přirozené zvědavosti rozhlédl pátravě kolem. Byl to trh s otroky, jako vždycky úspěšný, jehož produkty nebyly podrobovány zkouškám počasí jako pěstování vína nebo oliv. Šlo na něm vždycky o peníze, ale žádný překupník s otroky nikdy žádné peníze nepůjčí.

„Vstaň, pitomče,“ nařídil jeden z překupníků muži spoutanému za zápěstí a v kotnících. Musel být na prodej, ale zdálo se, že se brání poslušnosti a nechce se možným kupujícím ukázat v dobrém světle.

Labienovu pozornost upoutal otrokův hluboký pohled. Otrok dál seděl a čelil obchodníkovi autoritě.

Na kůži vzpurného otroka zazněl silný úder biče. Jeden, dva, tři, čtyři údery... Otrok nakonec vstal. Na hrudi, na pažích a na nohách se ukázaly stopy po bičování. Zdálo se, že otrok poslouchá jen po ranách bičem.

„Vzdorný, ale pevný jako dub,“ ohlašoval obchodník s otroky. „Rozený bojovník, dokonalý gladiátor, pokud se podaří jej ochočit.“

Otroci, gladiátoři... nic z toho Labiena nezajímalo. Měl k přemýšlení důležitější záležitosti. Třeba způsob, jak přemluvit představitele Mytiléné, aby mu dali dvě stě čtyřicet tisíc drachem... otočil se, aby pokračoval v cestě do přístavu, a nevšiml si muže, jehož měl za sebou. Srazil se s ním.

„Promiňte,“ omluvil se.

Muž na vyslovenou omluvu nereagoval, jen se na Labiena pohrdavě podíval. Spěchal k místu, kde se nacházel překupník s otroky, aby si s ním promluvil.

Labienus na něj dál hleděl. Nevěděl, že se střetl s Laentullem Batiatem, *lanistou*, jenž v gladiátorské škole připravoval gladiátory na boj v Capui. Byl na cestách po východních provinciích a pro svůj obchod hledal exotické bojovníky.

„Tenhle vzpurný otrok by možná mohl být zajímavý...“ řekl Laentullus.

„Jmenuje se Spartakus,“ odpověděl překupník. „Kolik nabídnete?“

Peníze, stále jen peníze.

Labienovi bylo ono smlouvání lhostejné. Měl na starosti mnohem důležitější věc, než byla bezvýznamná koupě otroka, který nic neznamenal. Bytosti, jež pro římský svět nepředstavovala víc než pouhé zboží.

Náhle si uvědomil, že vrátí-li se na Pharmaconesium bez všech peněz na výkupné, sám se stane otrokem, bytostí, která nic neznamená.

Žijí v bláznivém světě. Platí v něm buď všechno, nebo nic, život, nebo smrt.

DOPIS

**Rezidence iuliovské rodiny, čtvrt Suburra
Řím roku 75 před Kristem, jedenáct dní před vypršením lhůty na
zaplacení výkupného**

„Nakonec dojde k tomu, čeho jsem se nejvíc obávala. Caesar se z této cesty nevrátí zpět živý.“

Cornelia vzlykala. Opanovalo ji naprosté zoufalství.

Aurelia držela v ruce dopis, který právě obdrželi z Makedonie. Cestoval neodkladně nejprve po VII Egnatii, potom lodí do Brundisia a nakonec cvaletm po dlážděných cestách Itálie až k jejich vratům. Caesarova matka hleděla k podlaze, vážila každé slovo. Dopis přečetla snaše nahlas, neboť Cornelia byla příliš rozrušená, než aby si ho přečetla sama, přestože poselství bylo adresované jí.

„Myslíš, že jsem se zbláznila? Že přeháním?“ zeptala se mladá Caesarova manželka, zatímco usedala do *solia* v atriu a upřeně hleděla na svou tchyni.

„Že jsi blázen...? To ne,“ odpověděla rychle dotázaná, vytržená z myšlenek. „Nemyslím si ani, že přeháním. Situace je bezpochyby velmi vážná.“

„Podle toho, co se píše, do druhého novoluní... zbývá... pouhých deset dní? Deset dní, než vyprší lhůta na zaplacení. Jak dáme dohromady tolik peněz a jak je tam včas dopravíme? To nestihneme. Pro Iova samého, zabijí je.“

Aurelia zakroutila hlavou a rázně promluvila.

„Peníze nežádá a ani je nemůžeme dát dohromady. Caesar ví, že to není v našich silách, a tím méně v tak krátké době. Pro přesnost, zbývá jedenáct dní. A bylo by těžké, ne-li nemožné, najít někoho zcela důvěryhodného, po kom bychom mohli peníze odsud poslat.“

„Lucius Pinarius. Nebo snad Acius Balba?“ doporučila Cornelia a zmínila manžele Caesarových sester.

„Byla by to možnost,“ přitakala Aurelia, „ale stále nemáme požadované peníze a ani nejsme schopné je sehnat. A v každém případě bychom s nimi nepřišly včas.“

„Proč tedy stanovil tak krátkou lhůtu?“ Cornelia nechápala, proč její manžel nevyjednal delší časový rámec. „V dopise jasně píše, že sám